

Neakivaizdinis VILNIUS

Vasara 2021

Šokti bendruomenei
ir gražesniai rytojui

Socialiai atsakinga menininkė
Agnietė Lisičkinaitė

Vasarą pranašaujantis
kvapas

Kas čirška restoranų
kepsninėse?

Būti svečiu,
o ne vartotoju

(Ne)pastebima miesto flora
ir fauna

Ar pastebėjote, kad šis numeris storesnis? Dešimtajame – dvi naujos rubrikos. Artėjant miesto jubiliejui atsirado „Vilnius 700“, o kitą – „Vilniaus meduoliai“ – rengia miesto muziejus. Pastaruoju pavadinimu pažymėtų tekstų galbūt matėte internetiniame jų puslapyje. Šiame numeryje Vilniaus muziejaus rinkinio kuratorius pasakoja apie mėsos pramonės sargą.

„Šokis man visada buvo apie bendruomenę ir buvimą kartu“, – sako šiuolaikinio šokio atstovė Agnietė Lisičkinaitė. Susipažinkite su menininke, kuriai sąžiningumas ypač svarbus.

Viršelyje (ir Literatų gatvėje) besisukanti vėtrungė vaizduoja šėtoną, parkritusį po arkangelo šv. Mykolo kojomis. Pasirinkome vieną spalvingiausių miestų. Teminiame maršrute rasite daugiau išskirtinių vėjarodžių.

Naujas Nacionalinio muziejaus padalinys, vaistinių ir vaistininkų istorijos – kitos jūsų laukiančios temos. Net ir „Pulso“ skiltis pilnesnė nei anksčiau. Priimkite tai kaip užuominą. Prieš akis – įdomi vasara.

Istorijų kupini namai

Virginija Sližauskaitė
Silvestro Samsono nuotr.

Pirmosiomis šių metų gegužės dienomis atverti Istorijų namai – pats moderniausias Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys, įsikūręs T. Kosciuškos g. 3. Ne mažiau nei padalinio šiuolaikiškumas ir visos galimybės prilygti pasauliniams muziejams įdomi ir pastato, ir visos teritorijos praeitis. Nuo žvilgsnio atgal, į XVIII amžiaus antrąją pusę, ir prasidėjo pokalbis su LNM direktore Rūta Kačkute. Pasak jos, kalbant apie Istorijų namų priešistorę pirmiausia reikia susipažinti su Horainu.

Pažintis su Horainu ir kitos istorijos

Būtent Jonui Antanui Horainui, LDK kariuomenės generolui, minėtame amžiuje priklausė valdos dabartinėje T. Kosciuškos gatvėje. Čia stovėjo generolui priklausę mūriniai ir mediniai, gyvenamieji ir ūkiniai pastatai. Kiek vėliau, XIX amžiuje, Lietuvai tapus Rusijos

dalimi, Horainui ir jo sūnui priklausiusi teritorija atimta ir nacionalizuota, kone visi pastatai, staiga atsidūrę už po 1831 metų sukilimo įkurtos gynybinės tvirtovės, – nugriauti.

XIX amžiui artėjant prie pabaigos, panaikinus karinę tvirtovę, o Sluškų rūmuose įsikūrus sunkių darbų kalėjimui, atsirado

Istorijų namai – moderniausias LNM padalinys.

Muziejaus eksponatai išdėstyti specialiose vitrinose hole, kavinėje, edukacinėje salėje.

ir naujasis kareivinių korpusas. Šios kareivinės, galimai suprojektuotos Daugpilio inžinierių, bėgant metams tapo internatine mokykla – gyventojai joje buvo įsikūrę iki pat 1990 metų.

Jau 1995-aisiais internatinės mokyklos pastatas ir visa teritorija su joje esančiais pastatais atiteko Lietuvos nacionaliniam muziejui.

Šios bendruomenės laukė ilgi metai darbo, bandant atkurti prastos būklės pastatus, o vietą – atgaivinti. Regis, pagaliau tai pavyko.

Ne prasčiau nei Niujorke ar Dubajuje

R. Kačkutė, pasakodama apie naujuosius Istorijų namus, duoklę ir padėką pirmiausia atiduoda Birutei Kulnytei – ilgametei buvu-

siai Lietuvos nacionalinio muziejaus vadovei. „Tai Birutė atliko sunkiausią darbą – kvartalas buvo prikeltas, pastatų fasadai sutvarkyti, atlikta restauracija. Aš pati atėjau įdomiausiu etapu, kai reikėjo galvoti, kaip pastatą, kuriame dabar Istorijų namai, pritaikyti šiuolaikinio muziejaus poreikiams, kokias ekspozicijas įrengti“, – teigia LNM direktorė.

Pradėtas tvarkyti prieš gerą dešimtmetį, naujausias muziejaus padalinys išsiskiria šiuolaikiškumu. Taip įrengtų patalpų, kuriose, anot R. Kačkutės, galima eksponuoti itin jautrią medžiagą, LNM dar neturėjo – tai ir pakišdavo koją surengti kai kurias tarptautines parodas. Džiaugiamės, kad dėl erdvių pritaikymo šiuolaikiniam muziejui bendradarbiavome su labai patyrusiu architektu

Alfredu Trimoniu, kuris ir suprojektavo ekspozicijoms skirtas erdves.

„Istorijų namuose buvo įdiegtos visos reikalingos patalpų rekuperavimo ir drėgmės matavimo sistemos, užsakytos specialios vitrinos, kuriose įdiegtos drėgmės ir oro reguliavimo sistemos, skirtos eksponatams, reikalaujantiems ypatingos priežiūros bei specialių eksponavimo sąlygų“, – džiaugiasi pašnekovė.

Besidomintiems pasauliniais muziejais bus įdomu sužinoti, kad Istorijų namuose esanti ekspozicinė įranga, įsigyta iš bendrovės „FRANK Showcase System“, – tokia pat, kokia įrengta Dubajaus archeologijos ar Niujorko Metropoliteno muziejuose ir net Baltuosiuose rūmuose. Pasak R. Kačkutės, tai reiškia ne ką kitą, o aukštą kokybę ir patikimumą – be to, modernios vitrinos lengvai transformuojasi, tad atėjusieji į skirtingas parodas Istorijų namuose išvys ir skirtingas ekspozicijas.

Tikslas – kviečiantis ir jaukus muziejus

Kruopštus ir aukščiausius standartus atitinkantis padalinio įrengimas, kaip ir pats pavadinimas, teigta teigia apie čia ketinamas pasakoti istorijas. Noras dėmesį telkti ne į vieną istoriją, o daugybę šios veidų, ir pasufleravo erdvės vardą.

„Čia norime pasakoti istorijas – žmogaus, šalies ar miesto – ir pasakoti jas kitaip, pažvelgti šiuolaikinio žmogaus akimis. Nenorime pristatyti tik vienos nejudinamos tiesos. Juk dažnai ir mokslininkai sutaria dėl fakto, bet ne dėl interpretacijų. Šiuose Istorijų namuose mums svarbiau už fakto pateikimą yra teisingo klausimo iškėlimas, taip įtraukiant

visuomenę į pažinimą“, – pasakoja LNM direktorė R. Kačkutė.

„Čia norime pasakoti istorijas – žmogaus, šalies ar miesto – ir pasakoti jas kitaip, pažvelgti šiuolaikinio žmogaus akimis. Nenorime pristatyti tik vienos nejudinamos tiesos.“

Regis, Istorijų namuose vietos pažinimui nestinga – lankytojų čia laukia net kelios erdvės. Štai pastato rūsyje įkurta etnografinės saugyklos dalis su atvirais eksponatais. Į šią erdvę gali užsukti ne tik lankytojai, įsigiję bilietą ir lydimi fondo saugotojo, bet ir mokslininkai, kuriems Lietuvos nacionalinis muziejus suteikia erdvę ir specialiai įkurtas darbo vietas tyrinėti etnografijos relikтус.

Iš Istorijų namų rūsio pakilusį į pirmąjį aukštą lankytojų laukia kavinė, antrame aukšte – poilsio erdvė. Pasak R. Kačkutės, įrenginėjant erdvę, daug dėmesio skirta ir šioms laisvalaikio zonoms: „Norime, kad tai būtų kviečiantis muziejus – atvira erdvė būti ir jaustis laisvai. Istorijų namai turi puikų kiemą, kurį tikimės įveikinti koncertais ir renginiais. Kodėl visi šie gretimi dalykai svarbu? Tikiu, kad noras atrasti ir pažinti ateina po truputį. Jei vieną kartą žmogus užsuks tik į kavinę, galbūt kitą kartą nuspręs apsilankyti ir parodoje. Galbūt jaunuolis mieliau laiką praleis muziejaus kieme, kavą gurkšnodamas ant žolės, tačiau pamažu bus suintriguotas ir Istorijų namuo-

se slypinčių eksponatų“, – viliasi R. Kačkutė, naujausią LNM muziejaus padalinį matanti kaip visos šeimos traukos centrą.

„Ką slepia sarkofagas?“ – gali gerokai nustebinti lietuvius, manančius, kad su Egipto mumijomis Lietuva neturi daug bendro.

Taip, teisingai – mumijos Lietuvoje!

Be saugyklos rūsyje, poilsio zonos ir kavinės, Istorijų namų svarbiausia erdvė, žinoma, skirta parodoms. Šiuo metu lankytojai kviečiami apsilankyti net dviejose, kurių viena – „Ką slepia sarkofagas?“ – gali gerokai nustebinti lietuvius, manančius, kad su Egipto mumijomis Lietuva neturi daug bendro.

Šioje parodoje, anot R. Kačkutės, surinktos ir eksponuojamos visos Lietuvoje saugomos mumijos ir sarkofagai, o apsilankiusieji nustebins sužinoję, kad esama net mumijų klastočių ar gyvūnų mumijų.

„Egiptologija jau porą šimtų metų domina žmones visame pasaulyje. Susidomėjusių šia sritimi būta ir Lietuvoje – parodoje „Ką slepia sarkofagas?“ pasakojame apie kolekcionierių Mykolą Tiškevičių ir pirmąją lietuvių moterį egiptologę – Mariją Rudzinskaitę-Arcimavičienę. Žiūrėjusią į mumijas ne tik kolekcininkės, bet ir mokslininkės žvilgsniu“, – tikina LNM direktorė.

Mumijoms skirtoje parodoje lankytojai išvys ne tik šių dviejų – kolekcininko ir mokslininko – požiūrių skirtumus, bet ir palygins, kaip į Egipto artefaktus žvelgė XIX ir XX amžiaus žmogus ir kaip – XXI amžiaus liudytojas. Pasak R. Kačkutės, parodoje pristatomi ir didelės mokslininkų grupės atlikti tyrimai, parodę, kad trys muziejaus saugomos mumijos – ne kas kita, o klastotės. Muziejaus direktorė priduria, kad mumijoms skirta paroda kvies ne tik stebėti, bet ir įsitraukti į veiklas, pavyzdžiui, trumpam tapti mokslininkais ir, pasitelkus technologijas, „išpreparuoti“ mumiją.

Darbai ir gyvenimas, arba ką veikia lietuviai

Nuo senovės Egipto ir nutildytų mumijų iki aktyvaus, veikiančio šiandienos lietuvių. Į pastarąjį kviečia pažvelgti dar viena Istorijų namų paroda, kurios autorius – fotomenininkas, Vyriausybės premijos laureatas Arūnas Baltėnas.

Fotografijų paroda „Darbai ir gyvenimai“, anot R. Kačkutės, įrodo, kad žmonės negali gyventi nieko neveikdami. A. Baltėno užfiksuoti kadrai suskirstyti į tris dalis: pirmoji parodo Lietuvoje gyvenančius žmones ir jų profesijas, antroji – tautiečių hobius, laisvalaikio pomėgius, o trečioji – lietuvių emigrantus užsienyje, šių profesijas ir užsiėmimus.

„Visos parodos „Darbai ir gyvenimai“ dalys – labai svarbios, jos parodo, ką žmonės veikia, kokių keistų profesijų turi, koks didžiulis mūsų kūrybinis potencialas. Šios A. Baltėno nuotraukos – mūsų visuomenės pjūvis, veikianti ir aktyvi Lietuva“, – pažvelgti į parodą kviečia R. Kačkutė.

Egipto mumijoms skirta paroda „Ką slepia sarkofagas?“ Istorijų namuose veiks beveik metus, o štai A. Baltėno fotografijų paroda „Darbai ir gyvenimai“ lankytojams prieinama iki šių metų rugsėjo. Jau rugsėjo pabaigoje ketinama atverti ypatingą, garsiajai archeologei ir antropologei Marijai Gimbutienei skirtą parodą, tikėtina, tapsiančią svarbiu įvykiu Lietuvos kultūros lauke.

Naujausias Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys, žadantis įdomių potyrių visai šeimai, jau atviras ir laukia kiekvieną antradienį–penktadienį (10–20 val.), šeštadienį–sekmadienį (12–18 val.). Muziejuje galima apsilankyti tiek savarankiškai, tiek su gidu.

Daugiau

T. Kosciuškos g. 3

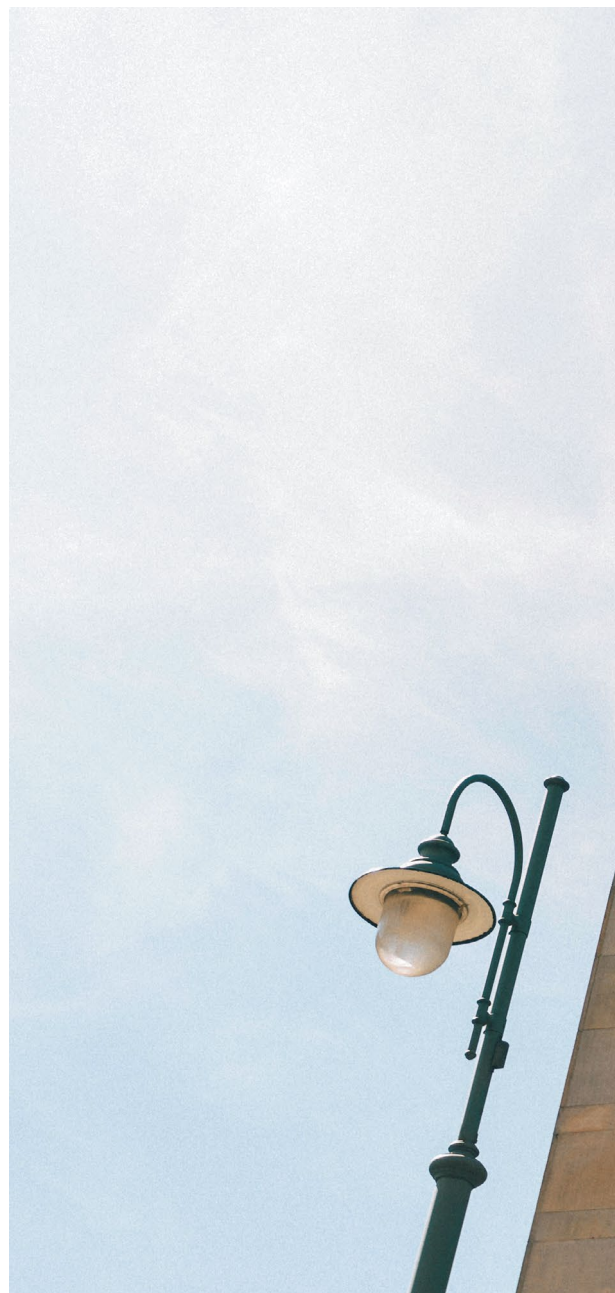
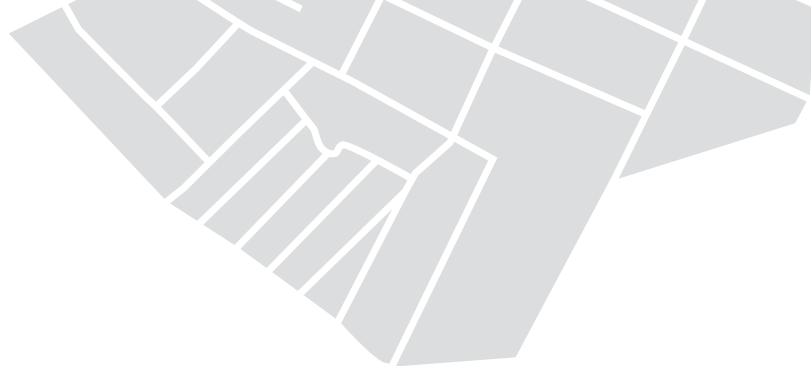
www.lnm.lt/muziejai/istoriju-namai/

Pirmą kartą po vienu stogu eksponuojamos visos Lietuvoje saugomos mumijos ir sarkofagai.

Vaistinės ir vaistinininkai: vienos profesijos istorija viename mieste

Laura Misiūnaitė

Asklepijas, iš kentauro Cheirono
išmokęs gydyti taip puikiai, kad
prikeldavęs iš mirusiųjų, turėjo
gydytojus sūnus, lydėjusius achajus
į Troją, išaugino dukteris Panacėją

(Gydymą) ir Higiję (Sveikatą). Jo
šventyklose gyveno gyvatės ir žalčiai,
o jo lazda mums primena, kad vaistą
ir nuodą skiria tik dozė.

Masyvus ženklas su Higijės taure ant pastato šono žymi bene ilgiausiai iki šiol veikiančią Vilniaus vaistinę. Igno Nefo nuotr.

Vaistinėse
pardavinėtos
įvairios vaistažolės,
brangakmeniai,
džiovintos varlės,
gyvūnų kraujas,
ragai ir kanopos,
gyvačių nuodai
ir taukai, taip
pat saldumynai,
prieskoniai ir
alkoholis.

Asklepijo lazda – simbolis, vaizduojantis
lazdą apsivijusią gyvatę, – iki šių dienų
naudojama su gydymu susijusiose institu-
cijose, o Higiėjos taurė (iš kurios pagal mitą
buvo girdomos Asklepijo gyvatės) matome
ženklinančią vaistines. Tokia emblema su
žaliomis figūromis baltame fone reglamen-
tuota Sveikatos apsaugos ministerijos. Ir
kas galėtų pasakyti, kad graikų mitologija –
nebeaktuali.

Higiėjos pėdsakai Vilniuje

Tradicinis pasakojimas apie vaistinių istoriją
Vilniuje pradedamas ne senovės Graiki-
jos šventyklose, o XVI amžiuje karaliaus
Žygimanto Senojo dvare, kur buvo vaistinė,

Signatūros – receptų kopijos, pridamos prie parduodamų vaistų, – Lietuvoje buvo naudojamos labai ilgai. Europoje
jos pradėjo nykti XIX amžiaus pabaigoje, o Lietuvoje išliko net atkūrus nepriklausomybę. Iš Lietuvos medicinos ir
farmacijos istorijos muziejaus rinkinių

aptarnavusi karališkąją šeimą. Viešosios vaistinės, prieinamos miestiečiams, atsirado vėliau. Vaistinininkai ilgą laiką buvo rengiami pameistrystės principu: 12–15 metų mokiniai pradeda dirbti vaistinininko padėjėjais, gludina žinias ir įgūdžius, tapę meistrais perima vaistinės valdymą iš tėvų arba įkuria savąją. Jie buvo mokomi lotynų kalbos, chemijos, botanikos, vaistų gamybos, vaistinių augalų auginimo. Lietuvoje XVII amžiuje taip vaistinininkus pradėjo rengti jėzuitai.

Iki mokslinės farmacijos pradžios (Lietuvoje ji susiformuoja XVIII amžiaus pabaigoje) vaistinės galėjo atrodyti kaip tikros burtininkų krautuvėlės. Vaistinininkas, docentas dr. Tauras Mekas rašo, kad vaistinėse parduodamos įvairios vaistažolės, brangakmeniai, džiovintos varlės, gyvūnų kraujas, ragai ir kanopos, gyvačių nuodai ir taukai, taip pat saldimynai, prieskoniniai ir alkoholis. Kiekvienas vaistinininkas gamindavo specialų savo vardo vaistą, kurio sudėtis nebuvo skelbiama. Tik vėliau, įsitvirtinus mokslinei farmacijai, buvo pradėti taikyti kitokie vaistų gamybos principai, pradėtos rašyti vaistų signatūros.

Signatūros – tai receptų kopijos, tvirtinamos prie vaistų buteliukų, informuojančios pacientą apie veikliąsias medžiagas, vaistų pagaminimo datą. Jos taip pat įdomios kaip taikomosios dailės kūriniai, atliepiantys savo laiko madą. Ant signatūrų puikuojasi šalių herbai, miestų simboliai, jų spalva priklauso nuo vaistų naudojimo principo: Lietuvoje išviršiniai vaistai turi geltonas, vidiniai – žalias, o injekciniai – mėlynas signatūras. Senosios vilnietiškos signatūros, kaip ir kituose miestuose, atspindi konkretaus laikotarpio politines realijas: su lenkiškais užrašais tarpukariu ir jau be vaistinių pavadinimų sovietmečiu.

Nacionalizacija, „gamybizacija“, privatizacija

Sovietinis vaistinių darbo organizavimas, o vėliau sparti ir chaotiška privatizacija atkūrus nepriklausomybę paliko ryškų pėdsaką farmacijos istorijoje. Kaip ir kitose srityse, iš karto po sovietinės okupacijos nuvilnijo nacionalizacijos banga. Nacionalizuotoms vaistinėms vietoje pavadinimų suteikti numeriai pagal miestų dydį. Vilniaus ir jo aplinkinių zonų vaistinių numeriai rikiavosi nuo 1 iki 47. Pirmuoju numeriu pažymėta vaistinė, įsikūrusi Vilniaus gatvėje (tuometiniu L. Giros g. 22 adresu), jau uždaryta.

Sovietinių vaistinių ypatybės – itin didelės patalpos ir vaistų gamyba vietoje. Kone visos vaistinės buvo gamybinės, jose maišomi vaistai pagal individualų gydytojo receptą, atsižvelgiant į ligos pobūdį, numatytą reikiamą dozę, kūno sudėjimą. Atkūrus nepriklausomybę gamybinių vaistinių skaičius sparčiai mažėjo. Išaugo įprastų vaistų pasiūla, o išlaikyti didžiules privatizuotas patalpas buvo itin brangu. Daugeliui vaistinių pradėjo vadovauti ne vaistinininkai, kaip buvo anksčiau, o verslininkai. Ilgainiui atskiros privačios vaistinės turėjo būti uždarytos, nes nebuvo pajėgios konkuruoti su dideliais tinklais. Vilniuje išliko tik kelios valstybinės vaistinės – „Universiteto“, „Gedimino“, „Šaltinio“, „Lazdynų“, vėliau tapusios „Universiteto“ vaistinės filialais. Jau šio amžiaus pradžioje dingio žymioji, seniausią Vilniaus „Gulbė“, 1977 metais minėjusi 200 metų jubiliejų.

Senos oficinios, šių laikų laboratorijos

Vilniečių vadinama „Gulbės“ vardu, ši vieta buvo gerai žinoma dėl porcelianinės gulbės formos vazos, stovėjusios lange. Vaistinė,

sovietmečių įvardyta numeriu 19, kildinama iš 1777 metais įsteigtos viešos vienuolių dominikonų vaistinės. Įstaiga kelis kartus keitė vietą, pavadinimus ir šeimininkus, pastaruoju adresu (Didžioji g. 39) veikė nuo tarpukario ir buvo uždaryta 2006 metais. Miestiečių pamėgtas istorijos artefaktas – didžiulė porcelianinė gulbė, nuo carinės Rusijos laikų praturėjusi vaistinės lange, – „išskrido“ į Kauną: ji buvo perduota Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejui.

Sovietinių vaistinių ypatybės – itin didelės patalpos ir vaistų gamyba vietoje. Kone visos vaistinės buvo gamybinės, jose maišomi vaistai pagal individualų gydytojo receptą, atsižvelgiant į ligos pobūdį, numatytą reikiamą dozę, kūno sudėjimą.

Kita, bene ilgiausiai iki šiol veikianti vaistinė pernai perkopė 90 metų sukaktį. 1930 metais įsteigta Vilniaus apygardos ligonių kasų vaistinė (Apteka Ubezpieczalnia Społeczne) po kelerių metų veiklos įsikūrė dab. Gedimino pr. 27. Šis pastatas šiandien laikomas vienu vertingiausių Vilniaus tarpukario architektūros paminklų. Masyvus vaistinės

Ant gulbės auksinės raidėmis užrašyta „31 lipca 1892 roku L. Z.“ (lenk. liepos 31 diena, 1892 metai L. Z.). Spėjama, kad tai galėjo būti dovana naujam šios vaistinės savininkui. Iš Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus rinkinių

ženklas ant pastato šono žymi vaistinės istorijos tęstinumą: ligonių kasų vaistinė sovietmečiu tapo vaistine Nr. 2, atkūrus nepriklausomybę – „Gedimino“, o šiuo metu yra vienas iš „Universiteto“ vaistinės filialų su vaistų gamybos laboratorija. Sovietinį interjerą išlaikiusios laboratorijos patalpas ketinama kiek atnaujinti.

Vaistai taip pat gaminami „Universiteto“ vaistinėje (Universiteto g. 2). Direktorė Rima Losinskaja pasakoja, kad pagal individualų receptą gaminami (ekstemporalūs) vaistai vis dar labai reikalingi dermatologijos srityje, taip pat žmonėms, atsigauanantiems po vidaus organų operacijų. Įmonė įsteigta buvusiuose Bžostovskių rūmuose 1990 metais,

Gedimino pr. 27 vaistinės oficineje matyti praėjusio amžiaus ženklai. Igno Nefo nuotr.

siekiant atgaivinti gretimoje gatvėje senaisiais amžiais veikusių universiteto vaistinę. Patalpose išlikusios vyskupo Bžostovskio laikų freskos, antrajame aukšte įrengtos vaistų gamybos patalpos, o oficina išlaikiusi dalį originalaus dešimtojo dešimtmečio medinio interjero.

Farmacijos istorikai skaičiuoja, kad Vilniuje tarpukario vaistinių iki šių dienų išliko vos dvi (tarp jų – vaistinė Žvėryne), sovietinių – dar kelios.

Oficina – tai lankytojų priėmimo vieta, per šimtmečius suformavusi savitą interjero tipą. Turbūt dauguma mūsų puikiai įsivaizduojame patalpą, kur lankytoją nuo vaistininko skiria ilgas žemas stalas, o palei sienas – visų svarbiausia – išdėstytos spintos su tūkstančiais stalčių. Tebūnie tai medis, stiklas, šviesus plastikas – šie baldai nuo seniausių laikų iš karto atpažįstami ir siejami su miksturėmis, nuodijančiais ar gydančiais preparatais. Ir vaistinių amžių taip galima apibrėžti: ne tik pagal įstaigos veiklos tęstinumą, bet ir pagal senus interjerus. Farmacijos istorikai skaičiuoja, kad Vilniuje tarpukario vaistinių iki šių dienų išliko vos dvi (tarp jų – vaistinė Žvėryne), sovietinių – dar kelios. Taigi tokią vaistininkystės istoriją galime neabejotinai laikyti savita kultūros paveldo dalimi.

Atrieda atidunda

Andrius Pavelko

Šiandien Vilniaus gatvės pilnos pavežėjų. Vieni veža keleivius, kiti – krovinius, tretį – maistą. Ir mes jų tiesiog nepastebime. Žinoma, dabar jiems nebūtina išsiskirti – keleiviai neieško jų gatvėse, o paprasčiausiai išsikviečia išmaniaisiais telefonais. O kaipgi atrodė ir kuo gyveno jų pirmtakai?

Vežikai prie dab. Vasario 16-osios ir Gedimino pr. sankryžos. Mieste stovėti ir laukti klientų jie galėdavo tik tam tikrose vietose. 1934 m. Willem Van de Poll nuotr., Nationaal Archief NL

Vilniaus vežikas saulėtą, bet šaltą dieną, 1934 m. Willem Van de Poll nuotr., Nationaal Archief NL

Pirmieji vežikai Vilniuje atsirado maždaug XVIII amžiuje. Juos, išsirikiavusius Rotušės aikštės gale, vienas pirmųjų 1797 metais nutapė J. Peška.

Kiekvienas užsigeidęs, toli gražu, negalėjo dirbti vežiku. 1878 metais taisyklių leidinyje rašoma, kad vežikais gali dirbti tik vyrai nuo 16 iki 70 metų, neteisti ir patikimi. Taip pat vežikai privalo būti blaivūs, nesielti grubiai su keleiviais, nesikeikti, nesėdėti keleivių vietoje, nemiegoti ir veždami keleivius negali rūkyti. Aprašyta ir važiavimo tvarka: laikytis dešinės kelio pusės, važiuoti ramia greita riste ir atsargiai, nelenktyniauti, neužvažiuoti ant kitų ekipažų, klausyti policijos. Vežioti keleivius buvo leista tik lengvaisiais vienkinkiais

ir dvikinkiais vežimais, pagamintais pagal miesto dūmos patvirtintus pavyzdžius.

Per dienas sėdėdami ant pasosčių vežikai buvo gerai išlavinę nuojautą, kuris praeivis yra jų klientas, o kuris tiesiog praeis pro šalį. Tokius dažnai pašiepdavo juokeliais. Pamatę potencialų keleivį mandagiai kviesdavo „Prašome sėstis pone!“, „Važiukime pone!“ ar „Aš su ponu važiuosiu!“. Tačiau keleiviui pasirinkus ne jį dažnai mandagumas išgaruodavo: „Negi ponas nemato?! Tai – kuinas! Nenuveš iki Rotušės! Mano arklys – geresnis!“

Vežikai būdavo baudžiami už nešvarią aprangą, už tai, kad reikalaudavo iš keleivių

didesnio užmokesčio, nei nustatyta, už nemandagų elgesį, lenktyniavimą, laiku neuždegtą puskarietės žibintą ir pan. Nelaimingų įvykių suvestinėse jie buvo minimi gana dažnai. Atvejų būdavo įvairiausių. Dažnai tragedijų įvykdavo pasibaidžius arkliams, taip pat dėl didelio greičio ar vežiko girtumo. 1908 metų lapkričio 8 dieną užfiksuotas ir pirmasis eismo įvykis, kurio metu vežikas nukentėjo nuo automobilio: Katedros aikštėje automobilis užvažiavo ant vežiko, stipriai sužeidė arklį bei sulaužė vežimą.

Keičiantis laikotarpiams, keitėsi ir reikalavimai vežikų karietoms bei arkliams. 1938 metais išleistuose „Judėjimo tvarkos nuostatuose“ buvo teigiama: „Vežiko arklys turi būti sveikas, gražus, nesulysęs, tinkamai pakaustytas, išvalytas, be žaizdų bei kūno

ydų. Keleivinis arklys turi galėti greitai (risčia) bėgti.“ Vežimas taip pat turėjo nemažai techninių reikalavimų. Ant jo šono turėjo būti lentelė, nurodanti, kas yra transporto priemonės savininkas ir kur jis gyvena. Tamsiu metu arklio tempiamas vežimas turėdavo turėti šviesos šaltinį.

Nors tarpukariu mieste įsitvirtino autobusai, taksi automobiliai, vežikai dar buvo populiariūs, o su artėjančia konkurencija kovojo savo metodais – mėtydavo aštirus daiktus gatvėse, kad autobusų vairuotojai sugadintų padangas ir tuo maršrutu nevažinėtų. Pasiėmus Antrajam pasauliniam karui Vilniuje vis dar buvo šiek tiek daugiau nei 160 vežikų, tačiau netrukus savo vietą užleido motorinėms transporto priemonėms.

Su keleive Literatų gatvėje. Apie 1900 metus mieste atsirado karietos guminėmis padangomis – jos galėjo važiuoti greičiau ir kėlė mažiau triukšmo. 1935 m. NAC 1-U-7596-2

Šokti bendruomenei ir gražesniai rytojui

Gabija Stašinskaitė

**Ne tik scenoje, bet ir besisukančioje
Šiuolaikinio šokio asociacijos
pirmininkės kėdėje, ant Šeškinės
asfalto ar už savo pačios komforto
ribų – šiuolaikinio šokio šokėja
Agnietė Lisičkinaitė šoka visur.
Pakalbinau šias drąsiai, skirtingai
ir savaip šokančias Agnietes, kurių
visas sieja vienas ir tas pats tikslas –
bendruomenė ir gražesnis rytojus.**

**Agniete, esi kilusi iš Kauno, papasakok,
kokia buvo tavo ir Vilniaus ryšio užmezgi-
mo pradžia?**

Kažkada esu girdėjusi frazę „Jeigu mieste
pragyveni 10 metų – gali vadintis to miesto
gyventoju“, tad esu vilnietė, nes sostinėje
gyvenu jau dvylikti metai. Vilnius nuo pat
paauglystės buvo mano svajonių miestas, į
kurį karštingai svajoju patekti ir dar moky-
klos laikais važiuodavau autostopu čia kaip

Vismantės Ruzgaitės nuotr.

Dainiaus Putino nuotr.

į šokio ir kultūros oazę. Anksti žinojau, kad noriu studijuoti Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, ir labai tiksliai to siekiau. Pastarieji ketveri metai man suteikė galimybę nemažai keliauti po užsienį ir aš vis tiek nežinau geresnio miesto už Vilnių, kuriame norėčiau gyventi – dėl jo dydžio, žmonių. Vienareikšmiškai, myliu Vilnių, o kuo toliau, tuo jis man veriasi vis naujomis spalvomis, kas mane žavi.

Praėjusiais metais pristatei savo šokio performansą „Hands Up“, kuris kvietė solidarizuotis su baltarusiais ir iškelti rankas į viršų. Rankų iškėlimas labiausiai siejasi su pasidavimu, bet tavo performanse, priešingai – tai kova, nes rankas laikai iškėlus ilgą laiką. Kaip kilo idėja pasirinkti būtent tokį gestą? Ką jis reiškia tau pačiai?

Idėja kilo pirmo karantino metu, kai, kaip ir visas pasaulis, jaučiau daug baimės ir nerimo. Meditacijos ir panašūs metodai man niekada nepadėdavo. Vieną dieną intuityviai iškėliau rankas į viršų ir pastebėjau, kad susikonzentravus į fizinį skausmą mano sąmonė išsivalo, tad rankų iškėlimą pradėjau naudoti kaip fizinę praktiką.

Iškeltų rankų pozicija egzistuoja daugelyje religinių, kultūrinių, socialinių kontekstų, o aš su šiuo gestu pradėjau nagrinėti protestą – kas yra protestas? Ką jis mums reiškia? Pasirinkau protesto kultūrą, nes visada kovojau dėl lygių teisių ir siekiau padėti bendruomenei. Dabar mano siekis yra įkūnyti ir sukurti protestą. Nunešti į sceną protesto kūną, kuris nestovi dešinėje ar kairėje pažiūrų pusėje, o yra stotelė viduryje nuomonėms susitikti, tad šiuo metu tyrimą tęsiu vaikščiodama gatvėmis ir nešiodamasi užrašus, atstovaujančius dviem barikadų pusėms, pavyzdžiui, „Lietuva lie-

tuviams / Aš esu lenkiško kraujo“ ar „COVID neegzistuoja / Aš esu pasiskiepijusi“ bei stebiu praeivių reakcijas.

Ir kokių reakcijų sulauki?

Mes, lietuviai, esame drovūs žmonės, tad nepaisant to, kad stengiuosi kurti akių kontaktą su praeiviais, dauguma mane ignoruoja. Yra nemažai filmuojančių, pakeliančių nykščius į viršų. Kaiėjau su užrašu „Aš turiu lenkiško kraujo“, vienas vaikinaiš kitos gatvės pusės pradėjo rėkti „Aš irgi!“, o kai nešiausi angliškai parašytą „COVID neegzistuoja“, priėjusi užsieniečių pora pasakė „Mes tavim netikim“.

„Projektu „Hands Up“ įsivardijau, kad, jeigu nagrinėju protesto kultūrą, aš negaliu užsidaryti salėje. Negaliu sau viena tyrinėti, kaip žmonės jaučiasi protestuodami, nes tai būtų melas, o aš labai noriu būti sąžininga – tiek kaip menininkė, tiek, apskritai, kaip žmogus.“

Žaviuosi tavimi kaip socialiai aktyvia menininke. Drauge su Greta Grinevičiūte ir kuriamu „B&B“ duetu bei asmeniniais performansais, tokiais kaip minėtasis „Hands Up“, drąsiai išreiški savo poziciją socialiniais klausimais. Iš kur semiesi drąsos? O galbūt tau nereikia jos sėmtis?

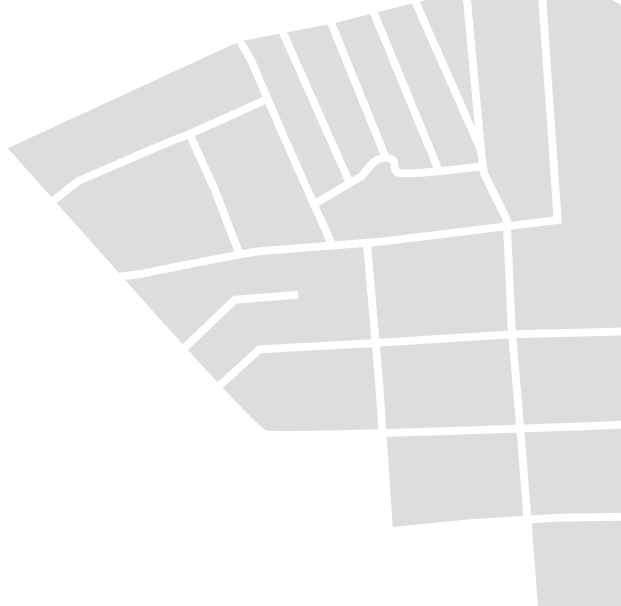
Sėmtis drąsos reikia, tikrai reikia. Kalbant

apie „Hands Up“ pasivaikščiojimus, prieš išeinant pro namų duris, man kiekvieną kartą kyla klausimas „Ką tu čia, Agniete, darai?“, bet šiuo projektu aš įsivardijau, kad, jeigu nagrinėju protesto kultūrą, aš negaliu užsidaryti salėje. Negaliu sau viena tyrinėti, kaip žmonės jaučiasi protestuodami, nes tai būtų melas, o aš labai noriu būti sąžininga – tiek kaip menininkė, tiek, apskritai, kaip žmogus.

Man atrodo, ką menininkas gali padaryti, tai jis gali būti tyrėju, išanalizuojančiu temą, kurioje jisai kuria, ir pateikti žiūrovui tam tikrą savo perspektyvą, tad drąsa, šiuo atveju, man siejasi su neturėjimu kito pasirinkimo. Ją ugdė mano tėvai, taip pat drąsa yra ir mano profesinis įgūdis, kuris verčia eiti, nebijoti ir atsiverti, bet tos baimės vis tiek kartais yra.

Nori pasidaryti kavos, bet namuose nėra pieno. Nuo to atsispyrė spektaklio „Einu pirkti pieno“ kūrėjos. Vismantės Ruzgaitės nuotr.

„Aštuonias savaites, kaip mes juokaujame, varėme į Šeškinę ir trynėmės ant bordiūrų, bandydamos pajusti, kas tai per rajonas, kokia jo autentiška, kuo jisai gyvena. Manau, mes jį pajutome ir pamatėme Šeškinę kaip mistifikuotą vietą.“

Ko bijai?

Baisu yra sukurti blogą meno kūrinį. Nors kas yra blogas meno kūrinys? Vieno atsakymo nėra. Man galbūt blogas meno kūrinys yra tas, kuriuo negalėčiau didžiulotis. Taip pat labiausiai siekiu būti geru žmogumi, kuris prisidėtų prie planetos ir visuomenės gerovės, tad bijau būti priešinga to versija.

Iškėlusi rankas į viršų eini nuo savo namų per sociumą į šokių salę, o kokius mėgstamus maršrutus turi rankas nuleidusi?

Kažkada gyvenau Naujamiestyje, tad labai mylėjau Algirdo gatvę. Dabar labai myliu Žvėryną – karantino metu išnaršiau jį skersai ir išilgai. Vienareikšmiškai, Malonioji gatvė yra mano mėgstamiausia. Su G. Grinevičiūte vykdėme projektą Naujojoje Vilnioje, tad teko

nemažą laiko dalį pabūti ten ir aš visiškai įsimylėjau „Dūmų fabriko“ teritoriją, visus fabrikus prie Vilnelės, menininkų studijas – galvojau ten net pirkti butą! Naujosios Vilnios bendruomenės pirmininkas Maksimas Zacharovas mums pravedė 4 valandų ekskursiją po rajoną. Kai dalyvauji ekskursijoje su žmogumi, kuris tobulai žino viso rajono istoriją, tau aplinka nusipiešia visiškai kitaip. Supratau, kad Naujoji Vilnia yra mano naujoji simpatija.

Pavasarij Naujojoje Vilnioje drauge su „AI-ROS“ šokio teatru rodėte spektaklį „Alkis“, o Tarptautinę šokio dieną viename interviu minėjai, kad buvai alkana scenos, žiūrovų ir jaudulio. Kam dar, be viso to, šiuo metu jauti alkį?

Aš negaliu nešokti, ypač tol, kol mano kūnas leidžia, tad alkį scenai, ypač vertingiems kultūriniais projektams, jausiu visada. Šiuo metu esu tokioje stadijoje, kurioje gyvenimas apdovanojo nuostabiais projektais, o aš turiu prabangą rinktis, kuriuose iš jų noriu dalyvauti, tad tiesiog... Alkis, alkis, alkis.

Kultūra dažnai yra susitelkusi miesto centre. Liepos 1–3 dienomis festivalyje „Naujasis Baltijos šokis“ su komanda pristatysite spektaklį „Einu pirkti pieno“, kuris palieka tradicinę teatro aikštelę ir keliasi į miegamąjį rajoną. Papasakok, kaip kilo būsimo spektaklio idėja ir kodėl pasirinktas būtent Šeškinės rajonas?

„Einu pirkti pieno“ kūrybinį procesą su G. Grinevičiūte pradėjome 2019 metais, reziduodamos Airijoje, „Echo Echo“ šokio centre. Viskas prasidėjo nuo vizualizacijos, kurioje geriamo daug pieno, o tuomet pagalvojome, kad būtų įdomu sukurti darbą apie tai, kas ištinka

žmogų, kai jis ryte atsikelia, nori pasidaryti kavos ir supranta, kad nebeturi pieno. Airijoje pradėjome nagrinėti kasdienės žmonių istorijas, susietas su pienu, o praėjusią vasarą gavę rezidencijos vietą „Menų spaustuvėje“ supratome, kad norime decentralizuoti kultūrą ir kurti spektaklį miegamajame rajone. Kitaip sakant, jei Mahometas neina pas kalną, kalnas ateis pas Mahometą.

Pasirinkome Šeškinės rajoną, nes viena iš mūsų atlikėjų Giedrė Jankauskienė gimė ir 30 metų gyveno Šeškinėje. Nebuvo nė vieno kito tokio rajono, kur pažinotume žmogų, turintį tokį stiprų santykį su juo. Aštuonias savaites, kaip mes juokaujame, varėme į Šeškinę ir trynėmės ant bordiūrų, bandydamos pajusti, kas tai per rajonas, kokia jo autentiška, kuo jisai gyvena. Manau, mes jį pajutome ir pamatėme Šeškinę kaip mistifikuotą vietą. Pasitarkėme realius rajono gyventojus, kuriuos supylėme į tam tikrą pasakišką naratyvą, tad ir spektaklį vadiname „Šeškinės pasaka“. Šeškinė yra vienas seniausių rajonų, kuris savo funkcionalistine, sovietine architektūra savaime yra gražus, o tarp blokinių namų yra ir daug romantikos.

Šokio filme „Šokis + miestas“ šokai Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmuose. Kuriose Vilniaus vietose sukykla noras šokti?

Kai pagalvoju, kad noriu šokti, nueinu į vietą, esančią Upės gatvėje, virš „Čiop Čiop“. Taip pat neseniai draugas parodė naują teritoriją Rasose, kur gražiai atsiveria panorama ir geležinkelis, o Maloniojoje gatvėje yra toks apgriuvęs pastatas, pro kurį praėjusi galvoju, kaip čia būtų „faina“ šokti, tad svajoju kada nors paversti tą pastatą šokio menininkų rezidencijų vieta – nors dabar ir kuriu solo darbą, šokis man visada buvo apie bendruomenę ir buvimą kartu.

Aplinkui tave vien šokis. O jei padėtume visas su šokiu susijusias veiklas į šoną – ką dar mėgsti veikti?

Labai mėgstu gaminti valgyti, prižiūrėti augalus, neseniai nusipirkau labai gražų dviratį, tad mėgstu juo minti. Dažnai, kai galva būna užsiteršusi, tiesiog sėdu į automobilį ir važiuoju, daug muzikos klausau. Na, ir dar mėgstu „vakarėlinti“, socializuotis, eiti į renginius, barus, klubus, keliauti. Šiaip aš labai socialus žmogus esu. Tikrai.

Vasarą pranašaujantis kvapas

Gabija Stašinskaitė

Žinote tą jausmą, kai pavasario dieną išeini į lauką ir nustembai, nes vietoj anksčiau jaustų šaltokų gūsių veidą pasitinka švelniai pučiantis vėjelis? Tada žinai – jau tikrai pavasaris! O pagalvojus apie pirmuosius vasaros pasisveikinimus, šie pasijaučia, kai tas pat vėjelis, tau žygiuojant gatve, netikėtai atpučia iš kaimynų kiemo sklindantį ant grilio kepamo maisto kvapą arba pastarąjį užuodi saulėtą dieną vos tik atvykęs prie artimiausio ežero. Dūmo aromatas, įkaitintos anglys ir ant grotelių skrudinamas maistas praneša apie pagaliau atėjusį šilčiausią metų sezoną.

Daugiau ir daugiau grilio

„MOMO grill“ skleidžiamas dūmo skonis da-
liai žmonių pažįstamas jau kur kas anksčiau,
nei tada, kai praėjusių metų birželį restora-
nas pravėrė duris Vilniuje. Prieš šešerius me-
tus Klaipėdoje, o prieš dvejus metus – Kaune
virtuvės šefo Valdo Anusevičiaus įkurtas
restoranas „MOMO grill“, iki atverdamas
duris sostinėje, savo virtuvės kvapais vertė
ne vieną vilnietį traukti kitų, didžiųjų Lietuvos
miestų link. „Vilnius tikrai mūsų laukė“, – sako
Totorių gatvėje įsikūrusio restorano vadovė
Kristina Kasputytė.

„MOMO grill“ savo patiekaluose nenaudoja stiprių marinatų, nes siekia kuo labiau atskleisti tikrąjį produktų skonį.
„MOMO grill“ nuotr.

Pavadinime esantis žodis „grill“ išduoda, kio tipo maisto restorane gali tikėtis klientas. Ir čia mane Kristina tuoj pat suskumba pataisyti – jokių klientų, tik svečiai! Juk ir skamba taip daug maloniau, ar ne? „MOMO grill“ siekia, kad nepaisant to, kaip esi apsirengęs ar kokius maisto poreikius turi, restorane jaustumėsi maloniai, jaukiai ir patogiai. „Iš esmės, restorane jausmas kaip pas mamą“, – juokiasi Kristina. Ir nors pavadinime būtų galima įžvelgti sąsają su žodžiu „mama“, visgi Kristina paaiškina, kad pavadinimas kilo nuo žodžių junginio „more & more“. Kitaip sakant – daugiau ir daugiau grilio.

„MOMO grill“ kepama viskas – ėriena, jautiena, antiena, žuvis, jūrų gėrybės, daržovės ir dar daugiau. Tam restoranas naudoja „Josper“ anglių grilių, kuris suteikia maistui itin ryškų dūmo skonį bei jausmą, kad maistas išties buvo keptas ant laužo. Šio grilio garbei restorano meniu galima rasti vieną mėgstamiausių svečių patiekalų – „Josper lėkštėje“. Tai rinkinys mėgstantiems įvairovę, nes jame patiekiamos trys mėsos rūšys. Visgi Kristina atkreipia dėmesį, kad vilniečiai taip pat labai mėgsta pačirškintą šviežią žuvį, o tai išgirdusi nevalingai pagalvoju, kad vilniečiai yra išsiilgę jūros. Panašu, kad „MOMO grill“ bent dalį Klaipėdos atvežė ir į Vilnių.

Kur?

**Totorių g. 1 /
Gedimino pr. 10**

Grilio vyrai Kalvarijose

Kebabas – patiekalas, retkarčiais pernelyg asocijuojamas su nesveika mityba. Štai Kalvarijų gatvėje esanti „Mangal Men“ turkiškos virtuvės užkandinė siūlo kebabus su ant grilio kepta natūralia lietuviška mėsa, o restorano įkūrėjas iš Turkijos kilęs Seydi mano, kad, jei ne lietuvių itin pamėgti majonezo pagrindo padažai, kebabas būtų ne toks ir nuodėmingas patiekalas. Jau septynerius

metus Lietuvoje gyvenantis Seydi teigia, kad, nors ir pradžioje savo užkandinėje tiekė tradicinę patiekalo versiją be majonezo, nori nenori, turėjo prisitaikyti prie lietuvių poreikių. „Lietuviai tiesiog mėgsta majonezą kebabai!“ – sako jis.

„Mangal Men“, arba kitaip „grilio vyrai“ („mangal“ turkiškai – grilis), duris atvėrė 2019 metų balandį. Pasakodamas pavadinimo istoriją, įkūrėjas Seydi prisimena, kai būdamas

Turkijoje paprašė savo draugų patarimo, kaipgi galėtų vadintis jo restoranas. Vienas jų pasiūlė „Mangal Man“ (liet. „grilio vyras“). Seydi patiko šis pavadinimas, o supratęs, kad prie kepsninės stojančių vyrų bus ir daugiau, pasirinko pavadinimą daugiskaita.

Užsukę į svečius pas „Mangal Men“ pamatysite, kaip ant žarijų kepa jautiena, vištiena ar aviena, o tikru restorano virtuvės pasiūlymu tampa Adanos kebabas, kurio

Kai kurie „Mangal Men“ klientai nustemba, pamatę, kad čia mėsa kepama ant grilio. Vytutės Ribokaitės nuotr.

Restorano patiekaluose nerasite „plastikinių“ pomidorų. „Bacchus grill house“ nuotr.

pavadinimas kilo iš Adanos miesto Turkijos pietuose. Kebabo viduje esanti aštriais turkiškais prieskoniais (Seydi pasakoja, kad per mėnesį mėsai marinuoti jis sunaudoja net 10 kilogramų prieskonių!) pagardinta jautiena yra kepama ant plokščio iešmo, o tai leidžia mėsai apskrusti iš išorės bei neprarasti sultingumo. Būtent šis kebabas yra autentiškas, tad vietoj majonezo padažo nenustebkite radę granatų sulčių.

Verta paminėti, kad, be kebabų su mėsa, čia galite rasti pasirinkimą su falafeliais, taip pat paragauti ant žarijų keptų vištienos sparnelių, turkiškų ledų ir net baklavos! Kalbant apie pastarąją, galbūt ne vienas vilnietis Seydi geriau žino dėl šio deserto, nes anksčiau turkas minkė 1,5 metro tešlą, saujomis barstė pistacijas ir baklavą minkė ir pardavinėjo J. Basana-

vičiaus gatvėje įkurtoje kepyklėlėje. Šį desertą dabar galima skanauti ir „Mangal Men“.

Kur?

**Kalvarijų g. 88 ir
S. Stanevičiaus g. 23**

Šonkauliukų – į vieną gražiausių medinukų

Netoli Šv. Petro ir Povilo bažnyčios, kitoje Antakalnio gatvės pusėje, tikiu, kad ne vieno akį yra patraukęs žavus medinis namas. Praėjusiais metais šis namas buvo išrinktas vienu iš 10 gražiausių Vilniuje stovinčių

medinių namų. Ir kas galėjo pagyvoti, kad kažkada čia būta KGB institucijos? Visgi restorano vaidmuo šiam pastatui tinka kur kas labiau, o ir grilio patiekalų kvapai, sklindantys iš medinuko kiemo, tikrai ne vieną privers užsukti vidun.

Restorano „Bacchus grill house“ vadovas Tomas Prieskienis pasakoja, kad medinio namo Antakalnyje istorija yra susijusi ne tik su KGB, bet ir su atrastais šaltiniais, kad restorano čia būta ir anksčiau. Šaltinių duomenimis, restoranas vadinosi „Bacchus“ ir buvo pavadintas vyno ir linksmybių dievo Dioniso garbei, tad, kai 2019 metais drauge su pusbroliu Tomas kūrė naują restoraną, jie ilgai negalvojo ir pamanė, kad pavadinimas „Bacchus“ tiks ir jiems.

Ir išties – tinka. Į paveldo sąrašą įtraukta pastate netrūksta linksmybių, nes „Bacchus grill house“ vestuvės, gimtadieniai ar krikštinės vyksta nuolatos. Restorane įrengtos net 5 skirtingo dydžio salės (o kur dar didžiulė lauko terasa!). Galima manyti, kad prie dažnų švenčių siautulio prisideda ir pati restorano koncepcija, orientuota į laiką su šeima, o o tai byloja ne tik vaikams įrengta žaidimų aikštelė bei kambariai, bet ir didžiulis užrašas „ŠEIMA“, pasitinkantis vos įėjus į kiemą.

Šeima, namai, jaukumas – visa tai Tomui sutepla ir kepsninės skleidžiamuose kvapuose. „Bacchus grill house“ daug dėmesio skiria aukštai tiekiamų produktų kokybei, tad čia jautienos gausite tik brandintos, o ir bijoti dėl „plastikinių“ pomidorų lėkštėje neverta. Meniu restorane atnaujinamas kiekvieną pavasarį bei rudenį, tačiau iš jo niekada nesitraukia klientų favoritas – kaulienos šonkauliukai. Vegetarai ir veganai taip pat ras ant grilio keptų patiekalų variantų (pavyz-

džiui, žiedinių kopūstų kepsnį), o pats Tomas teigia: „Joks kepsnys nėra toks skanus kaip keptas ant grilio.“

Kur?

Antakalnio g. 4A

Kai kepti norisi savarankiškai

„Downtown Forest Hostel“ ne vienas tikrai gerai žino kaip miško oazę mieste. Čia taip pat galima rasti „Vilko garažą“ – grilius nuomojantį barą. Tai pirmasis toks baras Vilniuje, siūlantis net 6 skirtingus grilius: „Parillą“ (vienne krašte dega malkos, kitame sustumtos žarijos lėtai, o panorėjus ir greičiau kepa maistą), stalo kepsninę (skirta kepti čia pat ant stalo ir mėgautis neatvėsusiu maistu), „Fat Bob“ (anglimis varomas grilis, kuris prireikus kepsnius paslepia po dangčiu ir leidžia jiems pabūti tirštesniuose dūmuose), „Kamado“ (talpus ir tvirtas, savo keramine konstrukcija leidžiantis ilgai išsaugoti karštį ir pasiekti iki 400 °C kepimo temperatūrą), „Bačką“ (galima ir rūkyti, ir taip pat sėkmingai kepti ant anglių žarijų), „Smoky Joe“ (kepti ir rūkyti) ir atvirą grilį. Į grilio nuomos kainą taip pat įeina vienkartiniai indai bei įrankiai, servetėlės, anglys arba malkos ir jų užkūrimas, sėdimos vietos, kt. Jums lieka atsinešti tik tai, ką norėsite valgyti!

Kur?

Paupio g. 31A

Nemokamos grilio zonos mieste

Tikiu, kad vasara yra daugiausia spontaniškumo kupinas sezonas, o po dienos darbų iš draugo gautas klausimas „Ei, o gal važiuojam prie ežero?“ jau nėra neįprasta. Kai norisi veikti spontaniškai ir kur nors pailsėti, bet tuo pat metu viena koja likti Vilniuje, skaniausius pietus ar vakarienę galima išsikepti ir pasinaudojus nemokamomis grilio zonomis mieste.

Jei iš vandens telkinių jums užtenka gėrėjimosi Neries tėkme, galite pasinaudoti šalia upės esančiomis lauko kepsninėmis. Iki grilio zonos išsidėsčiusios skirtinguose taškuose, esančiuose palei upę – netoli nuo Vytauto gatvės pradžios esanti Neries krantinė, Vingio parkas bei Valakampių II paplūdimys. Neverta abejoti, kad šios vietos itin patogios kepsninių entuziastams, nes būtent jas prieš keletą metų vilniečiai siūlė Iki grilio zonos konkurse.

„Vilko garažas“ – kepsninių nuomos baras pačiame centre. Dovaldės Butėnaitės nuotr.

Šie taškai taip pat laukia ir tų, kurie vasaromis mėgsta pagulėti paplūdimiuose. Vilniečiai bei miesto svečiai gali pasidžiaugti dar šiais metais paruoštomis grilio zonomis, iš kurių 3 galima rasti prie Neries, Žirmūnų, Valakampių I ir II paplūdimiuose, o kitas prie ežerų – Balžio, Tapelių, Žaliųjų ir Gelūžės. Kitaip tariant, kai toks pasirinkimas, draugui pasiūlius paštylėti mieste vargu ar pavyks rasti argumentų ir pasakyti „nėra kur“.

Kur?

IKI grilio zonos:

Vingio parkas
(54.691954, 25.239750)

Neries krantinė
(54.686267, 25.257321)

Valakampių II paplūdimys
(54.742311, 25.294069)

Paplūdimių grilio zonos:

Žirmūnų paplūdimys
(54.7226613, 25.3116109)

Valakampių I paplūdimys
(54.7310648, 25.2964017)

Valakampių II paplūdimys
(54.7419804, 25.2940789)

Balžio ež. I paplūdimys
(54.7927301, 25.4333412)

Balžio ež. II paplūdimys
(54.789286, 25.432281)

Tapelių ež. I paplūdimys
(54.7713093, 25.4483444)

Tapelių ež. II paplūdimys
(54.7739297, 25.4441168)

Žaliųjų ež. paplūdimys
(54.784047, 25.333760)

Gelūžės ež. paplūdimys
(54.701634, 25.161071)

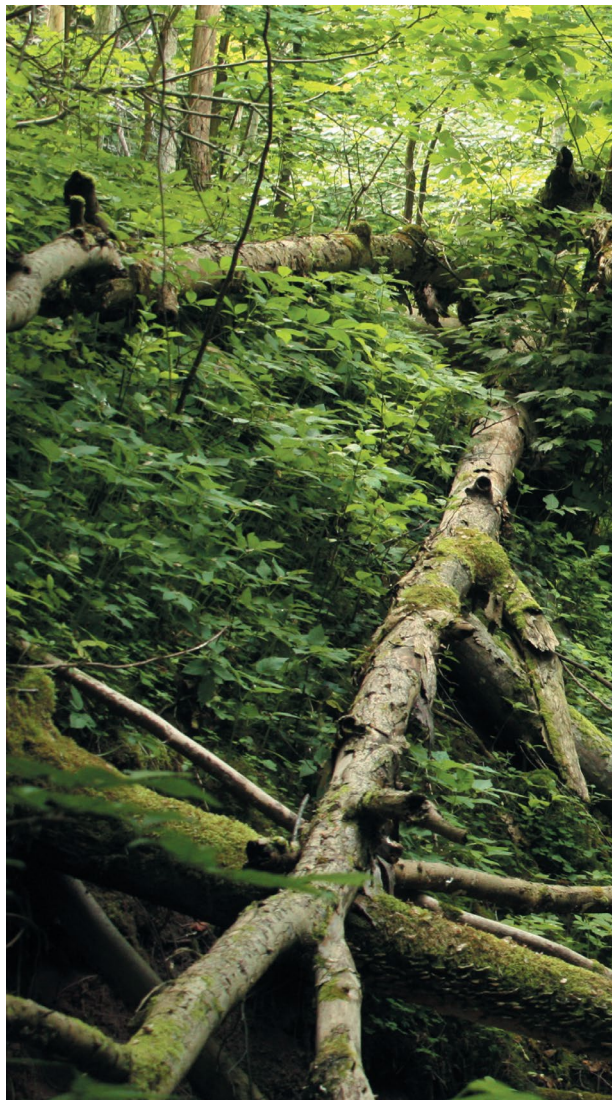
Būti svečiu, o ne vartotoju

Rūta Giniūnaitė
Almanto Kulbio nuotr.

Keliaujant Vilniaus miesto grindiniu kartais verta pasidairyti į šonus, nes sostinėje gausu ne tik įspūdingos architektūros, bet ir turtingos floros ir faunos, kartais, regis, visai nebūdingos didmiesčiui. Barsukai, stirnos, kiaunės, šimtamečiai ąžuolai ir pušys – tai ne tik miško, bet ir miesto gyventojai, su kuriais turime elgtis svetingai.

Šimtametės pušys ir pro cementą augantys žiedeliai

Palyginti su kitomis Europos sostinėmis, Vilnius – žalias miestas, kurio miesto centre daug natūralių gamtos salelių, o kiek toliau – du regioniniai parkai. Ne tik regioniniai, bet ir miesto parkai, o kartais ir grindiniai, suteikia terpę augti įvairiems augalams – nuo šimtamečių pušų iki retų orchidėjų rūšių.

„Vingio parke vyrauja 200 metų pušys, kurios kenčia labiausiai. Šie medžiai oro užterštumui yra jautriausi. Tai, kad Vingis yra išsaugotas, yra fenomenalu, bet bėgant laikui medynas nyks. 400 metų yra pušies gyvenimo riba, todėl kita karta jų turbūt ir nebepamatys. Bet ko tik Vingyje nėra buvę“, – pasakoja Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (LMNŠC) Gamtinio ir ekologinio ugdymo skyriaus vedėjas, gamtininkas Almantas Kulbis. Turbūt populiariausiame ir didžiausiame miesto parke gausu

augalijos: tarpukario metais Vingio parke būta užpelkėjusio ežerėlio, kurio pakrantėse augo retos orchidėjų rūšys. Pavyzdžiui, vienalapis gedutis, dvilapis purvuolis – sprindžio dydžio orchidėjos.

Dabar čia galima pamatyti saugomų rūšių, kad ir sulaukėjusių gebenių lipikių. Deja, čia ji auga ne natūraliai, o kintant klimatui plinta iš gėlių darželių. „Vingio parke rasime ir smulkiažiedę sprigę, kuri šaudosi sėklytėmis, ją lengva atpažinti. Vilniuje jos pradėjo

Kampelis, primenantis sengirę.

Melsvasis gencijonas – retas augalas, dar aptinkamas Vilniuje.

plisti tarpukariu, ko gero, Vingyje, nes ten – botanikos sodas. Dabar tai vienas naikintųjų invazinių augalų.

Štai prie įėjimo į Bernardinų parką stovi keturis amžius skaičiuojantis ąžuolas. Didžioji dalis šaknyso yra pažeista, todėl jis taip drastiškai apdorotas. Tikimasi, kad medis iš atžalų ataugės ir subrandins gilių. Senų ąžuolų Vilniuje dar galima pamatyti Džiaugsmo gatvėje, kur dirbu. Turime seną, 200 metų ąžuolą. Pamenu audrą, kai viena jo karkasinių šakų nulūžo. Dabar numatyta tą ąžuolą palikti ir naktį apšviesti, o šalia auga jo vaikaičiai – iš gilės užaugintas ąžuoliukas“, – sako A. Kulbis.

Jis priduria, kad net ir Gedimino prospekte

tarp grindinio plytelių pilna gyvybės – nuo samanų iki žiedinių augalų, tokių kaip gulsčioji žemenė ir pilkasis skleistenis. Jie puikiai jaučiasi, tarp grindinio plytelių mindomi praeivių: „Mažyčiai žiedeliai, milimetro dydžio, bet puikiai auga tarp betono. Nepamirškite apžiūrėti ir savo miegamųjų rajonų gėlių darželių – į Vilnių gyventi atvykstantys iš kaimų žmonės išsaugojo senas gėlių darželių tradicijas – kartais prie miesto daugiabučių vaizdas lyg pas močiutę sodyboje. Būtų įdomu padaryti ekskursiją po tokius darželius.“

Vilniaus miesto parkų miškininkas Raimundas Ereminas pasakoja į Vilnių atvykęs prieš ketverius metus. Gamtininką labai sužavėjo miegamieji, žali rajonai: Fabijoniškės, Anta-

Net ir Gedimino prospekte tarp grindinio plytelių pilna gyvybės – nuo samanų iki žiedinių augalų, tokių kaip gulsčioji žemenė ir pilkasis skleštenis.

kalnis, Pilaitė. Jis sako visur šalia jaučiantis mišką. R. Ereminas dirba mokytoju ir gidu, todėl Vilnius – puiki vieta dirbti, nes beveik prie kiekvienos mokyklos ar darželio stūkso miškas. „Nors Vilnius – žalias, nežydingas. O galėtų žydėti! Tai turėtų būti visų mūsų reikalas – kiekvienas daugiabutis galėtų būti pasipuošęs gėlėmis ar krūmeliais. Pavyzdžiui, Londone ši kultūra labai gabi, o mes vengiame puošti, sodinti medelius“, – įsitikinęs miškininkas.

Klausiu, su kokiais augalais galime susidurti miesto dalyje?

Netoli Jeruzalės tvenkinio į vakarų pusę plyti miškas – ten auga į Raudonąją knygą įrašyti savaiminiai europiniai kukmedžiai. Jie – nuodingi gyvūnams, bet dabar grįžta iš želdinių į mišką, nes paukšteliai perneša jų sėklas. „Kai kurie jų net pusės metro aukščio, vieną pats mažiau Pilaitėje. Dar įdomu, kad Vilniuje auga galingi medžiai vinkšnos. Jų pavienių yra daug, tik žmonės neatkreipia dėmesio. Tai gražus, vertingas medis, jo žievė, lapeliai – įdomių raštų“, – komentuoja pašnekovas.

Parkuose paliekamoje negyvoje medienoje knibždėte knibžda įvairiausių gyventojų:

„Joje gyvena tūkstančiai rūšių smulčiausių organizmų – kerpės, grybai, vabzdžiai, plika akimi neįžiūrimos gyvūnų grupės. Migracijos koridoriai negyvos medienos gyventojams būtini, kad patektų iš vieno Lietuvos galo į kitą. Paukščiai gali nuskristi, o kaip keliauti grybams? Negyvas medis yra gyvastinga mediena: jis tampa namais 6 tūkstančiams įvairių organizmų! Tai – lyg miestas mieste.“

Kalbant apie grybus, jų Vilniuje rasti tikrai galima. Tačiau pasiimti pintinės R. Ereminas neragina: grybai yra sutvėrimai, kaupiantys nešvarumus ir nuodingas medžiagas. Nors kai kurių grybų rūšių galima rasti, pavyzdžiui, M. K. Čiurlionio gatvėje, ekologas rekomenduoja rinktis vietas aplink Vilnių: miškus už Pilaitės ar Bajorų.

Mieste tikrai nerasime kiekvienam gerai pažįstamų tikrinių baravykų, voveraičių ar raudonikių. Tačiau, jei gerai pažįstame grybų pasaulį, galime rasti gluosninę kreivabudę, juodkotę ugniabudę (žeminį kelmūtį). Ji auga ant medžių kamienų, o valgoma tik jos kepurėlė. „Pavasarij miesto centre galima rasti briedžiukų – Vakaruose tai labai vertinamas grybas, kuriasi netgi briedžiukų bendruomenės, „Facebook“ grupės... Literatūroje Verkių apylinkėse aptikta daug retų ir įdomių rūšių grybų – ten įsikūręs Botanikos institutas. Tai – pavyzdys, kai vietoje, kur yra gamtininkų, aptinkama ir daug retenybinių“, – aiškina A. Kulbis.

Tarp gamtininkų verda diskusija, ar reikėtų retus augalus eksponuoti pažintiniuose takuose ir kitose lankytinose vietose. A. Kulbio nuomone, jų augavietės turėtų būti ne kiekvienam žinomos, kad išsaugotume natūralias jų saleles Karoliniškių draustinyje, Kalnų parke, Pavilnių regioninio parko ma-

Gyvūnų įsikūrimą
mieste lemia
buveinės – kol
kas sostinėje
nepamatysite
meškos, elnio,
lūšies ar vilko. Jie yra
slapukai, kuriems
reikia didelių miškų ir
galimybės pasislėpti.
Tik ją turėdami jie
jaučiasi saugūs ir
padėtis šeiminkai.

syve, šalia Žaliųjų ežerų ir kitur: „Gal šimtas žmonių bus protingi ir nufotografuos augalą, bet vienas norės parsinešti ir pasisodinti prie namų. Taip augalai ir nyksta. Reikia pažinti, bet nesisavinti. Vienas sprendimų miestuose gali būti gamtinis želdinimas. Nedidelės pievelės, kurios aptveriamos, kad niekas nemindytų. Buvo bandymas natūraliai želdinti Neries krantines – žmonės rašė skundus, jiems atrodė, kad savivaldybė krantines apleido, nors ten sėjamos Lietuvos augalų rūšys, kurios per keletą metų taps natūralia pieva.“

Dar viena sveikintina iniciatyva – atgimiantys mokslinės sodininkystės pradininko Lietuvoje Juozapo Strumilos sodai šalia geležinkelio ir autobusų stočių. Vilniaus miesto savivaldybė ketina sukurti edukacijai skirtą sodų fragmentą toje pačioje vietoje – pasodinti senųjų vaismedžių veislių, prieskoninių augalų, o gal net įkurti sausą, čiobreliais kvėpiančią pievą, kur lankysis bitės.

Lakstantys žeme, skraidantys padebesiais

Gyvūnų Vilniaus miesto teritorijoje taip pat nestinga – nuo akmeninių kiaunių iki bebrų ar stirnų, kurių galima pamatyti beveik kiekviename didesniame miškelyje.

„Pasimatuok eigulio kepurę“ projekto kūrėjas R. Ereminas pasakoja apie savo akimis matytus keturkojus ir ne tik: „Vilniuje yra kanadinių audinių, stirnų, bebrų, ypač Jeruzalės tvenkinyje, Neryje. Per žiemą jie kaupia maisto atsargas, bet rudenį juos galima pamatyti. Kiekviename miesto miške daug akmeninių kiaunių, kurios kaip voverės gyvena medžiuose. Barsukų taip pat: žinau, kad vienas tikrai turi urvą Jomantų parke. Tai mane stebina, juk jis taip arti žmogaus! Esu aptikęs usūrinio šuns urvą šalia Verkių... Ten kartais bėgioja ir šernų, esu matęs jų pėdsakų. Dėrėtų atkreipti dėmesį ir į šikšnosparnius.“

Kad barsukų sostinėje yra, patvirtina ir A. Kulbis – kiti gamtininkai yra matę jų netoli Karoliniškių miškų. Jie mėgsta įsikurti ten, kur kalvotas reljefas, raguvas. Barsukai gali išsikasti sudėtingus urvus šalia vandens, todėl Neris šlaitai yra itin tinkama vieta šiems gyvūnams.

„Neskaitant pelėnų, kirstukų, voverių, kurmių, mieste daug ežių, akmeninių kiaunių. Pats mačiau kiaunę, lakstančią senamiesčio stogu. Ežiai dar įdomesni – kartais temstant galima išgirsti paslaptinę pūškavimą ar net išsigąsti. Centre teko sutikti ežį ir telefonu pasišviečiant jį fotografuoti. Jis atrodė kaip iš atviruko – keliavo ant nugaros su rudu klevo lapu“, – prisimena gamtininkas.

Stirnos be jokios baimės ateina į Džiaugsmo gatvę, kur įsikūręs LMNŠC, ir pozuoja

prieš langus, juokiasi pašnekovas. Tai vienas stambiausių gyvūnų, kurių galima pamatyti Vilniuje. Specialistas pasakoja, kad gyvūnų įsikūrimą mieste lemia buveinės – kol kas sostinėje nepamatysite meškos, elnio, lūšies ar vilko. Jie yra slapukai, kuriems reikia didelių miškų ir galimybės pasislėpti. Tik ją turėdami jie jaučiasi saugūs ir padėties šeimininkai.

Pasakoju apie savo draugės patirtį, kai ji šalia Nacionalinio muziejaus pastebėjo lapę. Gamtininko teigimu, tai visiškai įmanomas reiškinys, nes lapė tapo antropogeniniu gyvūnu ir kuriasi netoli miestų. Šalia Nacionalinio muziejaus – Kalnų parkas, todėl išsikasti olą lapei ten tikrai įmanoma. Gamtininką labiau pritrenkė faktas, kad šalia Gedimino kalno prieš kelerius metus moteriai įkrito angis – moterį netgi teko vežti į ligoninę.

Vilnius taip pat garsus paukščiais, ypač pelėdomis, pasakoja R. Ereminas. Viena jų šeima gyvena Vingio parke, kitą miškininkas pastebėjo prie literatūrinio A. Puškino muziejaus. „Paukščių mieste tikrai yra. Vienas jų – tulžys, gražus vandens paukštis, gyvenantis prie upių. Esu vieną matęs Verkių regioniniame parke. Dar dažnai pamatysime didįjį dančiasnapį, klykuolį. Už Pilaitės gyvena baublys – jį galima išgirsti vaikščiojant šalia Gilužio ežero. Daug paukščių galime stebėti ir Bernardinų parke: kikių, žaliukę, sviliką, liepsnelę, pilkąją zylę, margąjį genį, gražiagalvę, palei upę tikrai pamatysime alksninuką. Tikėtina, kad jie gyvena kažkur netoli.“

Su gamta elgtis atsakingai ir pagarbiai

Miesto parkuose kasdien lankosi daug žmonių ir sukelia daug triukšmo, todėl paukščių, kurie sugeba išsiperėti, mažėja. Didžiąją dalį

vandens telkinių gyventojų sudaro didžiosios antys, kurios yra patiklios ir nebijo žmonių. Migracijos metu jos gyvena didesniais būriais, bet dažniausiai gyvena po dvi – gražus patinėlis ir patelė. „Idomesnis paukštis yra dančiasnapis, Vilniuje jų galima pamatyti prie vandens telkinių. Pačiam kažkada teko matyti garnį, kuris palyginti yra stambus paukštis. Žinoma, nekalbu apie kuosas, varnėnus ir nemėgstamus balandžius. Juos neretai pavadina miesto žiurkėmis – kai kurie žmonės juos maitina ir padeda jiems daugintis...“ – pasakoja gamtininkas A. Kulbis.

R. Ereminas pritaria: privalome atsakyti laukinių gyvūnų ir paukščių šėrimo: „Yra žmonių, kurie į miškus ir parkus neša greitojo maisto, grikių, makaronų likučius. Kiti iškerpa pieno pakelį, pripilą sėklų ir pakabina ant šakos. Graži idėja, bet pakelis nesuyra ir teršia gamtą. Vietoj to žmonės galėtų įkelti daugiau inkilų, sodinti medžius – medis visuomet bus svarbiau už mūrą.“

„Kuo daugiau besidominčių gamtos pasauliu, jį fotografuojančių, besimokančių ir mokančių kitus, tuo labiau prisidedame prie gamtos išsaugojimo, – sako A. Kulbis. – Daug žmonių turi nuosavybės už miesto. Vieni mano draugai baloje šalia sodybos atpažino varlę kūmutę ir dabar stengiasi kūdrą išsaugoti. Gera matyti, kaip žmonės siekia pažinimo ir ateina į gamtą, to moko vaikus. Tada atsiranda prasmingas požiūris, vertybių skalė ir sistema, ne tik noras, bet ir mokėjimas gamtą saugoti. Reikia būti ne gamtos vartotoju, o svečiu gamtoje. Tikiuosi, žmonės daugiau dėmesio per karantiną skiria ne antram ar trečiam darbui, o, pavyzdžiui, laumžirgių ar gegūnių stebėjimui“, – viliasi specialistas.

Laiko mašinoje po miesto epochas

Pasak kiekvienam žinomos legendos, prieš beveik 700 metų stūgaujant geležiniam vilkui ant septynių kalvų išaugo Vilnius – miestas, kuriam išpranašauta garsinti Lietuvą visame pasaulyje. Nors kai kuriuos Vilniaus praeities faktus žinome mintinai, per ilgus gyvavimo amžius sostinės požemiai, bažnyčios ir kiti architektūriniai objektai sukauė iš kartos į kartą perduodamas paslaptingas istorijas. Šios istorijos vėl atgyja miestiečių lūpose – unikalus projektas „7 kelionės kryptimi – Vilnius 700“ kviečia į virtualius turus, kuriuose – šimtmečius menantys sostinės gyventojų ir didikų pėdsakai.

Jei turėtumėte tokią galimybę, ar norėtumėte nusikelti laiku atgal į praeitį ir pasivaikščioti viduramžių Vilniaus gatvėmis? Išvysti laiškus rašantį kunigaikštį Gediminą, didingus rūmus su apelsinmedžių sodais? Galbūt pamatyti kasdienį miestiečių gyvenimą – auksakalių dirbtuves, burtininko karalystę primenančias vaistininkų laboratorijas ar pirmąsias vienuolių ligonines? O gal labiau viliotų iškilingos puotos su prašmatniais patiekalais ar pokalbis su karaliene Bona Sforza?

Nors kelionės laiku – labiau fantastinių filmų ir mokslininkų tyrimų objektas, paliesti praeitį galima ir kitais būdais. Artėjant Lietuvos sostinės 700 metų jubiliejui, oficiali Vilniaus miesto turizmo ir verslo plėtros agentūra pristatė projektą „7 kelionės kryptimi – Vilnius 700“ ir pakvietė virtualiai pasivaikščioti maršrutais, menančiais svarbiausius miesto epochų įvykius.

1791 metais architekto Jono Kristupo Glaubico suprojektuoti Vilniaus bazilijonų vartai, vedantys vienuolyno link.
Antano Vėčorek nuotr., 1938 m.

12. Deutsche Str.

Ture po XIX amžiuje sostinei svarbias prekybos vietas pasakojama apie Leibo ir Rebekos Zalkindų parduotuvę, veikusią Vokiečių ir Didžiosios gatvių sankirtoje. Atvirukas. Leidėjas J. Ch., W., maždaug 1915 m.

Projektą sudaro septyni vaizdo medžiagoje užfiksuoti turai, pasakojantys Vilniaus istoriją nuo pat jo įkūrimo XIV amžiuje iki praėjusio šimtmečio pabaigos. Turai niekuo neprimins mokykloje nagrinėtų istorijos vadovėlių. Tam, kad juose atsispindėtų tikroji amžininkų patirtis, dirbo gausi specialistų komanda: gidai, istorikai, įvairių Lietuvos muziejų ir fondų darbuotojai, o viską detaliai nupasakoja ir praeities takais veda istorikė Luka Sinevičienė.

„Pristatę projektą, visuomenei atvėrėme tikrus istorinius Vilniaus lobynus – netikėtas istorijas, itin retas laikotarpių iliustracijas. Siekėme parodyti, kad net puikiai pažįstamas ir mylimas Vilnius dar tikrai turi kuo nustebinti savo gyventojus ir miesto svečius. Galbūt tuos, kurie surinktas istorijas jau yra girdėję, pasivaikščiojimas maršrutais įkvėpė dar labiau pažinti miestą, o kitus paskatino einant sostinės gatvėmis dažniau apsidairyti ir dar labiau ja didžiutis“, – sako „Go Vilnius“ vadovė Inga Romanovskienė.

Pradžios taškas – legenda

Tad, ką galima išgirsti ir pamatyti šiuose

virtualiuose turuose po sostinę? Toks, kokį Vilnių pažįstame ir mylime dabar, nesusikūrė per vieną dieną. Miestą formavo šimtmečius kaupta patirtis, sunkūs laikotarpiai ir pergalės. Išėję virtualiai pasivaikščioti Vilniaus gatvėmis, žiūrovai gali saugiai leistis į kelionę per epochas ir patirti 7 skirtingus sostinės veidus: pažvelgti į Vilnių kaip legendų miestą, taip pat kaip į žmonių, gastronomijos, apsipirkinėjimo, modernizacijos centrą.

Žinoma, kelionę istorikė L. Sinevičienė pradeda nuo ten, kur ji ir prasidėjo, – svarbiausių XIV amžiaus legendų. Pirmajame projekto virtualiame ture ji kviečia išvysti tokį Vilnių, koks jis pirmą kartą buvo aprašytas kunigaikščio Gedimino laiškuose ir išlikęs seniausiais aptinkamuose istoriniuose šaltiniuose. Čia vis dar gyvas pagonių palikimas – miškuose karaliavo gyvenančios dievybės, degė aukurai, tačiau jau girdėjosi ir kryžiuočių kardų žvangesys.

Nors šaltinių išlikę nedaug, sakoma, kad jau tuomet Vilnius buvo nepaprastas miestas, dar viduramžiais subūręs įvairias kultūras ir religijas. Tai liudija ir viena šio turo istorijų, kviečiančių aplankyti vieną seniausių Vilniaus

cerkvių, kuri, manoma, buvo pastatyta pagonių dievo Ragučio šventyklos vietoje. Seniausio miesto amžiaus maršrutas kviečia ir į Katedros požemius, kurie iki šiol saugo išlikusias šios epochos paslaptis, bei sužinoti, kodėl spėjama, kad lietuviai neaugino barzdų.

Nuo auksakalių iki patiekalų lėkštėse

Projektas virtualiai nukelia ir į kitas Vilniaus epochas. Štai XV amžiaus ture L. Sinevičienė pasakoja apie to meto lietuvių kasdienybę. Istorikė nuveda prie Gaono g. esančios Rumunijos ambasados, kurioje anuomet veikė Auksakalių cechas. Jo nariai buvo turtingiausi vilniečiai. Norite „pasimatuoti“ šią profesiją? Jei norėtumėte tapti tų laikų auksakaliu, pasakojama, turėtumėte pagaminti tris dirbinius: bokalą, spaudą su išraižytu šalmu ir žiedą su brangakmeniu, o tuomet juos įvertintų Vilniaus magistratas. Be to, visai netoliese, miesto širdyje, kelias nuves ir ten, kur kadaise buvo galima aptikti rojų ir pragarą.

Kiti turai kviečia pasivaikščioti po tolesnes epochas, pavyzdžiui, sužinoti, kokia evoliucija įvyko XVI amžiaus vilniečių lėkštėse ir kaip prie šio pokyčio prisidėjo į Lietuvą atvykusi karalienė Bona Sforza, kodėl vaistinėse tik retas miestietis pirkdavo vaistus? Kuo ypatingi buvo XVII amžiuje itin aktyviai Vilniuje veikę vienuolių ordinarai ir kokias paslaptis jie saugojo? Pasirodo, neretai vienuoliai buvo pradininkai, įkūrę pirmąsias ligonines, globos įstaigas, mokslo įstaigas. Vienuoliai ne tik meldėsi, bet ir ūkininkavo, virė alų, gamino vaistus ar užsiiminėjo amatais.

XVIII amžiaus pradžioje prasidėjo Šiaurės karas su švedais, įvyko trys Abiejų Tautų Respublikų padalijimai, panaikinę valstybingumo likučius, ir Lietuvą okupavo Rusijos

imperija. Šiame ture nustebins tai, kad sostinė po karų, maro ir bado pakilo it feniksas iš pelenų bei suklestėjo jos kultūrinis pasaulis. Tad nors realiai nukeliauti į praeitį negalime, svarbiausios Vilniaus istorijos jau dabar ranka pasiekiamos virtualiuose turuose, mintyse nukeliančiuose ten, kur augo, dirbo, kovojo ir pergales šventė mūsų protėviai.

Įžanga į jubiliejų

2023 metais visa Lietuva minės ypatingą progą – sueis jau 700 metų, kai Vilnius pirmą kartą buvo paminėtas istoriniuose šaltiniuose. Būsima šventei norima pasiruošti iš anksto, o projektas „7 kelionės kryptimi – Vilnius 700“ – viena pasiruošimo dalių.

Artėjant miesto gimtadieniui, siekiama sukurti šventišką atmosferą ir paskatinti vilniečius bei sostinės svečius geriau pažinti savo miestą, didžiulis turtinga jo istorija, didvyriška praeitimi ir atviru žvilgsniu į ateitį, pajusti stipresnį emocinį ryšį su juos supančia aplinka.

700-ojo jubiliejaus renginiai ir iniciatyvos prasidėjo jau šių metų pradžioje. Šventė kuriama partnerystės principu – prie programos kūrimo ir įgyvendinimo kviečiami prisidėti visi, turintys idėjų ir norintys tapti ne tik jos dalyviais, bet ir kūrėjais. Taip siekiama geriau atspindėti miesto vertybes: laisvę, toleranciją bei įvairių kultūrų darną.

Daugiau

www.700vilnius.lt

Vaikantis vėją

Vėtrungės žinomos dar nuo antikos laikų, jomis senovės graikai puošė šventyklas, romėnai – turtingiausių patricijų namų stogus, o senovės kinai – valdovų rūmus. Vėtrungės viduramžių Europoje puošė katedras, rotušes, karalių pilis, o nuo XIX amžiaus pabaigos tapo populiariu puošti turtingiausių miestiečių vilas, daugiabučius gyvenamuosius namus ir prabangius administracinius pastatus. Vėtrungės naudotos norint sužinoti vėjo kryptį ir stiprumą (tai buvo ypač aktualu uostamiesčiuose), kaip dekoratyvus elementas ar kaip šalies, miesto, giminės simbolika (herbai), matoma iš toli.

Žinoma, kad jau XVII amžiuje vėtrungės puošė Vilniaus rotušės bokštą, Valdovų

rūmus, barokinę katedrą, universitetą ir kitus pastatus. Šiuo metu Vilniuje yra labai daug ir įvairių, daugiausia metalinių vėtrungių, ir jų vis daugėja: kasmet mieste iškeliami vis naujų, jomis puošiasi ne tik seni pastatai, bet ir nauji privatūs namai. Vėtrungių atrasite ne tik centre – jų esama ir kituose miesto rajonuose. Kviečiame susipažinti su keliomis, o visą vėją besivaikantį maršrutą rasite Neakivaizdinisvilnius.lt

Maršrutą sudarė
Artūras Savko

Raduškevičių rūmų kieme veikia tikrų tikriausias neformalus vėtrungių muziejus, žavintis metalo formų įvairove. Igno Nefo nuotr.

2009-aisiais minėto Lietuvos Tūkstantmečio vėtrungė (kairėje) puošia Valdovų rūmų bokštą. Igno Nefo nuotr.

Sparnuotasis husaras

J. Savickio g. 11

54.6908, 25.2686

Sublokuotų „anglišku“ namelių – vieno iš penkių Juzefo Montvilos kvartalų – eilėje ant bokštelio pamatysite vėtrungę. Atrodo tarsi riteris, bet kodėl su sparnais? Nuo XVI amžiaus pabaigos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos karalystės kariuomenės raiteliai husarai, norėdami pagąsdinti priešus ir apsiginti nuo jų strėlių krušos ar kardų kirčių, ėmė šitaip „puoštis“, tad imti vadinti sparnuotaisiais husarais. Tokie sparnai buvo grėsmingo silueto ir šimtams karių jojant vėjuotą dieną sukeldavo nemenką švilpesį. Čia, ant vėtrungės, karys ne raitas, o nulipęs nuo žirgo, iškilmingai pozuoja su kardu ir skydu.

Lietuvos Tūkstantmečio vėtrungė

Katedros a. 4

54.6860, 25.2891

Šią vėtrungę, iškeltą bokšto smailėje virš Vilniui ir visai Lietuvai labai svarbaus pastato, geriausiai apžiūrėsite nuo aikštės prie Gedimino paminklo ar to paties valdovo vardu vadinamo kalno. Auksuotoje vėtrungėje atpažinsite Lietuvos herbą, iškeltą virš Lietuvos valdovo didžiojo kunigaikščio kepurės, arba mitros (taip vadinta kunigaikštiška karūna). Vėtrungėje, kurios projektą sukūrė dailininkas Arvydas Každailis, taip pat įamžinta 2009 metų data, Lietuvos vardo pirmojo paminėjimo tūkstantmečio jubiliejaus metai. Ši vėtrungė iškelta tų metų vasarį.

Auksinis Šv. Mykolas

Šv. Mykolo g. 9

54.6828, 25.2916

Eikite gatve, kurios pavadinimas dar reiškia rašytojus (lot. – „mokytas, raštingas“). Už kampo pamatysite buvusią vienuolyno tvorą. Įėjimą į vienos iš kelių Vilniaus renesanso stiliaus bažnyčių šventorių (bažnyčios kiemą) saugo varpinės bokšte įrengta auksuota vėtrungė, vaizduojanti šv. Mykolą, pamynusį velnią ir jį rišantį grandine.

Jėzuitų vėliava

Universiteto g. 3
54.6826, 25.2874

Užsukę į Didįjį Vilniaus universiteto kiemą pažvelkite į Šv. Jonų bažnyčios kryžius. Žvalgydamiesi raskite 1992 metais atkurtą bokštelį. Jį puošiančios keturios astronominės sferos primena, kad gretimame korpuse veikė viena seniausių Europoje profesionali astronomijos observatorija (nuo 1753 metų). Vėtrungėje matyti universiteto įkūrėjų Jėzuitų ordino monograma IHS (ši santrumpa iš lotynų kalbos verčiama dvejopai: „Iesus Hominum Salvator“ – Jėzus, Pasaulio Atpirkėjas, arba „Iesum Habemus Socium“ – Turime Jėzų kaip bendražygį) ir vyskupo Valerijono Protasevičiaus, ypač daug prisidėjusio įkuriant Vilniaus akademiją ir universitetą, herbas – pusmėnulis ir dvi žvaigždės.

Šv. Onos bažnyčios vėjarodės

Maironio g. 8
54.6830, 25.2934

Įėję pro vartus į Bernardinų bažnyčios šventorių ir staigiai metę žvilgsnį į kairę, pamatysite Šv. Onos bažnyčios pinaklius (bokštelių) puošiančias vėliavėles. Tai – dar viena bažnyčios, kurią, anot legendos, pats Prancūzijos imperatorius Napoleonas

norėjęs nusinešti į Paryžių, puošmena.
Į šios bažnyčios pamaldas ateidavusi
ukrainiečių poeto Taraso Ševčenkos didžioji
meilė – siuvėja Jadvyga (Dunia) Gusikovska.
Šį liepsnotosios gotikos šedevrą galima
vadinti net vėtrungių namais – pamėginkite
suskaičiuoti visas jos bokštelių puošiančias
vėliavėles! Vėjuotą dieną galite ne tik
patatyti šias vėliavėles plevėsuojant, bet ir
išgirsti metalinį vėtrungių girgždesį.

Metalinės vėtrungės puošia Šv. Onos bažnyčios bokštelių. Igno Nefo nuotr.

Tylusis mėsos pramonės sargas

Povilas Andrius Stepavičius

Dabartinės Panerių gatvės 64-uoju numeriu pažymėtas namas iš pirmo žvilgsnio nėra išskirtinis. Visai šalia jo besidriekianti Tūkstantmečio gatvė pastatą padaro dar vienu miesto keistuoliu, esančiu labai arti judraus kelio. Tačiau šis pastatas turi ypatingą istoriją. Jis žymi svarbų miesto raidos puslapį, pakeitusį tuomečio miesto veidą ir kasdienybę. Tai – buvusios Vilniaus miesto skerdyklos administracijos pastatas, tyliai saugantis šioje miesto dalyje veikusios mėsos pramonės atmintį.

Miesto gyventojui
didelė galvijų
vora, genama per,
tarkime, dabartinę
Lukiškių aikštę,
buvo įprastas
vaizdas.

Išlikę Vilniaus miesto skerdyklos pastatai Panerių g. 64: administracijos namas ir buv. stambių raguočių tvartas (po 1959 metų buvo primūrytas antrasis aukštas). 2021 m., Lauryno Skeisgielos nuotr.

Vaikščiodami miesto gatvėmis retai pagalvo-
jame, kad ne visada buvome vieninteliai, be-
sinaudojantys miesto gatvių infrastruktūra.
Nors gal dar ne vienas ir ne viena prisimena,
kaip prieš kokius gerus 20 metų vienintelis
arklio traukiamas vežimas su vadeliotu
riedėdavo Savanorių pr. apylinkėse. Bet jeigu
nusikeltume į dar senesnius, XIX amžiaus

laikus, veikiausiai nustebtume šalia arklių
traukiamų vežimų išvydę didelės miesto
gatvėmis genamas galvijų bandas.

Iš įvairiausių kraštų atginti, šimtus ir net tūk-
stančius kilometrų įveikę galvijai, smulkesni
raguočiai ir kiaulės turėjo dvi pagrindines
sustojimo vietas Vilniaus mieste. Viena jų –

Vilniaus miesto skerdyklos Panerių gatvėje administracijos namo planas ir pjūvis, architektas Feliksas Jasinskis,
„Зодчий“ („Architektas“), Sankt Peterburgas, 1887, Nr. 7-8, priedas lapas 35.

Зодчий.

1887 [18ый годъ].

ЛИСТЪ № 35.

ДОМЪ ДЛѢ АДМИНИСТРАЦІИ СКОТОВОЕНЪ.

MAISON DE L'ADMINISTRATION DES ABATOIRS.

ВЪ ГОР. ВІЛЬНО.

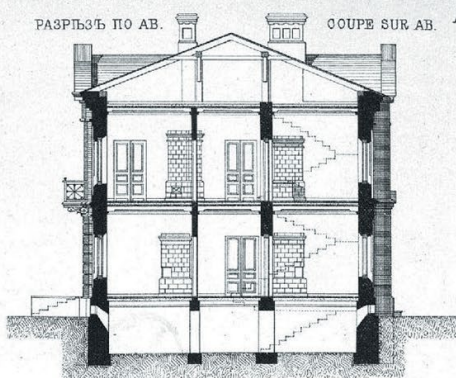
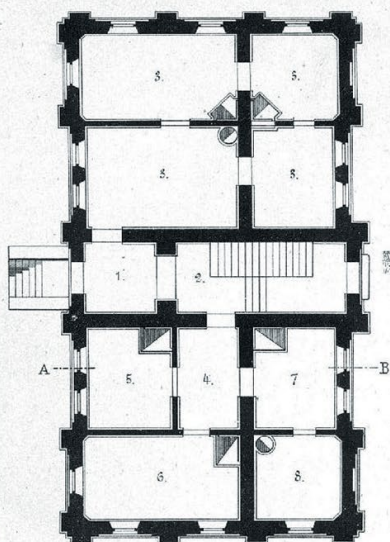
РАЗРѢЗЪ ПО АВ.

COUPE SUR AV.

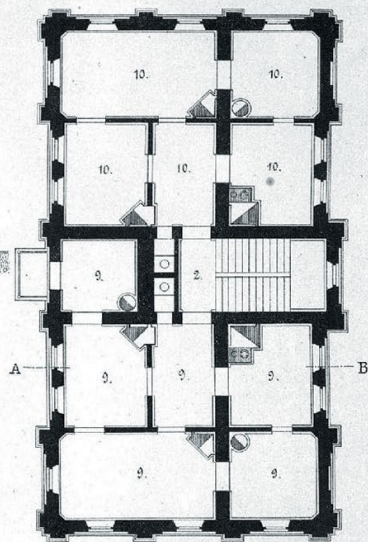
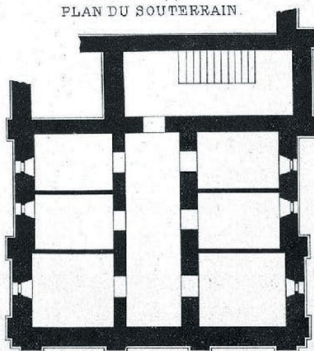
À LA VILLE DE VILNA.

1ый ЭТАЖЪ. 1er ÉTAGE.

2ой ЭТАЖЪ. 2me ÉTAGE.

ПЛАНЪ ПОДВАЛА
PLAN DU SOUTERRAIN.

Объясненіе :

1. Вѣстибюль. 2. Эскалёр. 3. Сомптоиръ.
4. Общій корридоръ. 5-8. Квартіры
стерожамъ.

Légende :

1. Vestibule. 2. Escalier. 3. Comptoirs.
4. Corridor. 5-8. Logements des gardiens.

Объясненіе :

2. Эскалёр. 9. Квартіра. Вѣстибюль.
10. Квартіра смотрителя
скотобойни.

Légende :

2. Escalier. 9. Logement du vétérinaire.
10. Logement du surveillant des abattoirs.

Проектъ Инженеръ Ф. Ясинскій. Proj. par F. Jasinsky ingénieur.

Автолитъ Ф. Кремеръ СПБ.

L'ARCHITECTE.

1887 [18me année].

PLANCHE № 35.

laikinoji stotelė – miesto tvarte (iki 1892 metų buvęs Šv. Stepono gatvėje), kur juos patikrindavo veterinaras ir paženklindavo. Kita – galutinė stotelė – viena iš miesto skerdyklų. XIX amžiuje beveik kiekvienas miesto rajonas turėjo savo skerdyklą: veikė Šnipiškių skerdykla, Antakalnio skerdykla, Paplaujos skerdykla, Lukiškių skerdykla. Tad miesto gyventojui didelė galvijų vora, gema, tarkime, per dabartinę Lukiškių aikštę, buvo įprastas vaizdas. 1884 metais Vilniaus miesto dūma buvo patvirtinusi ir griežtą maršrutą, kurio buvo privalu laikytis varant galvijus tiek į miesto tvartą, tiek iš jo.

Rusijos imperijos daromi pokyčiai

1795–1914 metais Vilnius (kaip ir kitos buv. LDK teritorijos) buvo inkorporuotas į Rusijos imperijos sudėtį. XIX amžiaus antrojoje pusėje Rusijos imperijos miestai pamažu pradėjo gerinti savo sanitarinę būklę. Tai jie darydavo slėpdami nepatrauklius taršą didinančius objektus. Į šių objektų kategoriją buvo įtrauktos ir nemalonus kvapus skleidžiančios skerdyklos. 1882 metais buvo įvestos naujos taisyklės, kuriomis siekta nuo užkrečiamų ligų apsaugoti odos ir kitų gyvūninės kilmės žaliavą apdorojančių pramonės įmonių darbininkus. Taisyklės taip pat sugriežtino gyvulių veterinarinę kontrolę. Tais pačiais metais buvo uždrausta ginti galvijus iš vieno šalies regionų į kitus keliais. Ilgus atstumus padėjo įveikti privalomas galvijų transportavimas geležinkeliu. Šioji naujai įvesta taisyklė keitė miestų struktūrą: šalia geležinkelio formavosi pramonės rajonai; juos papildė naujai steigiamos skerdyklos. To neišvengė ir Vilniaus miestas. Tačiau šių pokyčių dar reikėjo palaukti 10 metų.

XIX amžiaus antrojoje pusėje Rusijos imperijos miestai pamažu pradėjo gerinti savo sanitarinę būklę. Tai jie darydavo slėpdami nepatrauklius taršą didinančius objektus.

Permainos Vilniuje

Naujasis Vilniaus miesto skerdyklos pastatas Vilniuje buvo suprojektuotas 1888 metais architekto Felikso Jasinskio. Vieta skerdyklai buvo parinkta šalia geležinkelio nutiestos Poltavos (dab. Panerių) gatvės pabaigos. F. Jasinskio suplanuoti Vilniaus miesto skerdyklos komplekso planai atsidūrė ir Sankt Peterburge leidžiamame žurnale „Architektas“ (rus. Зодчий). Buvo numatyta statyti didelį modernų skerdyklos kompleksą. Jo naujovė – atskirtos gyvulių laikymo ir skerdimo zonos. Tam F. Jasinskis numatė du įvairiais želdiniais atskirtus kiemus. Pirmąjį kiemą turėjo juosti tvartai ir vartų ašyje stovintis administracijos pastatas, antrajame turėjo būti išrikiuoti įvairių gyvulių skerdyklų korpusai. Pagal projektą jie turėjo būti padalyti į mažas kameras, kuriose buvo apdorojama po vieną gyvulį. Tokia, galima sakyti, moderni, ypač racionaliai suplanuota skerdykla galėtų prilygti net europinių miestų skerdyklų kompleksui. Vis dėlto užmojis

iki galo nebuvo įgyvendintas. 1893 metais atidarytoje naujoje Vilniaus miesto skerdykloje buvo pastatyta tik dalis pastatų. Vienas jų – teksto pradžioje paminėtas dviaukštis skerdyklos administracijos pastatas. Šalia jo išliko ir vienas skerdyklos tvartų korpusas. Ilgainiui užstatytas antrasis aukštas neatpažįtamai pakeitė buvusį tvarto pastatą.

Skerdyklos administracijos pastatas

Iki mūsų dienų išlikę architekto F. Jasinskio parengti Vilniaus miesto skerdyklos pastatų (ir viso komplekso) planai leidžia matyti, kaip buvo suprojektuotas administracijos pastatas, kokios buvo patalpų funkcijos. Administracijos pastato pirmajame aukšte buvo įrengti keturi butai skerdyklos sargams, o antrajame – skerdyklos prižiūrėtoji ir skerdyklos veterinarijai. Taigi šie darbuotojai šalia savo darbo gaudavo ir gyvenamąją vietą. Beje, planas rodo, kad skerdyklos veterinarijai numatyta gyvenamoji erdvė buvo šiek tiek didesnė nei skerdyklos prižiūrėtojai. Tad galime pamatyti tuometę profesinę skerdyklos tarnautojų hierarchiją. Šios hierarchijos apačioje atsidūrė skerdyklos sargas.

Jeigu veterinaro ar skerdyklos prižiūrėtojo (kitais atvejais, administratoriaus) pareigos ir veiklos mums yra gana aiškos, istorijos parašėse atsidūrusių įvairių institucijų sargų darbo aplinkybės neretai būna pamiršamos. Paprastai XIX amžiuje Rusijos imperijoje valstybės ar miesto įstaigos turėdavo atskirus sargo etatus. Įstaigų sargams buvo privaloma dėvėti specialią uniformą su prisegtu ženkleliu. Kiekvienas ženklelis turėjo savo identifikacijos numerį. Sargų funkcijos buvo ne vien apsauginės; jų pareigos buvo susijusios su švaros ir tvarkos palaikymu įstaigos

teritorijoje, neretai atveju sargas dirbdavo ir durininko darbą. Tačiau ar taip buvo ir minėtoje Vilniaus miesto skerdykloje? Kaip atrodė ten dirbusių sargų kasdienė tarnyba, darbo ir gyvenimo sąlygos ir, galiausiai, jų laisvalaikis? Deja, tai klausimai, kurie lieka vis dar neatsakyti. Iš XIX amžiaus laikotarpio mus kol kas pasiekė tik vienas Vilniaus miesto skerdyklos sargo Nr. 8 metalinis ženklelis – tapęs ypatingu šios vietos praeities liudytoju.

Dabartinėje Panerių g. įsikūrusi Vilniaus miesto skerdykla veikė nei daug, nei mažai – iki XX amžiaus vidurio. Visa skerdykla 6-ojo dešimtmečio pabaigoje išsikėlė į naujai pastatytą Vilniaus mėsos kombinatą Žemuo-siuose Paneriuose. Vilniaus mėsos pramonės veidas pasikeitė dar kartą.

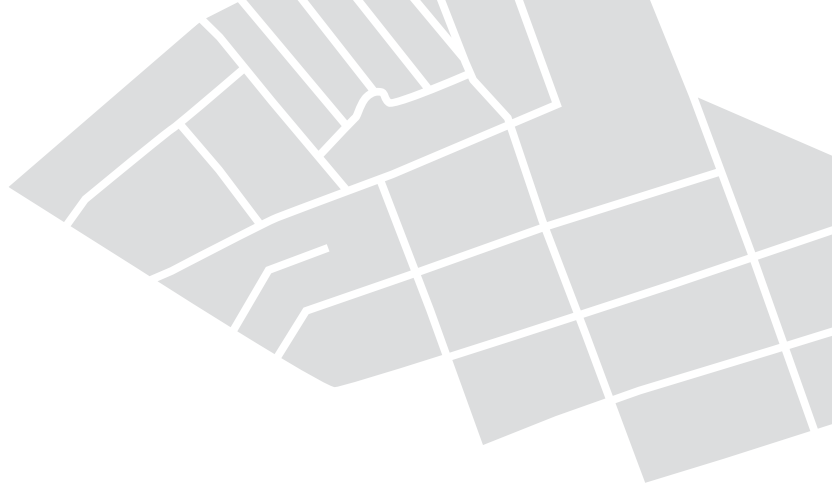

Daugiau

**Paroda „Nuo mėsinės iki muziejaus. Vieno namo istorija“
veiks iki birželio 27 dienos.**

www.vilniausmuziejus.lt

Vilniaus miesto skerdyklos sargo Nr. 8 ženklelis. XIX amžiaus pabaiga, vario skarda. Vilniaus miesto muziejaus nuotr.

Pulsas

Menai

Balandžio 22–liepos 31 d.

Šiuolaikinės skulptūros paroda „Belaukiant“

Kūdrų parkas, Paupio g.

Galerija (AV17) kviečia susitikti su dešimt skulptūrų bei skulptūrinių objektų, kuriuos po atviru dangumi eksponuoja žinomi Lietuvos menininkai: Danas Aleksa, Jonas Aničas, Algis Kasparavičius, Tauras Kensminas, Mindaugas Navakas, Rimantas Milkintas, Rafalas Piesliakas, Mykolas Sauka, Marija Šnipaitė ir Vladas Urbanavičius. Paroda – nemokama.

www.av17gallery.com

Gegužės 19–rugpjūčio 12 d.

„Laisvas kinas: 1990–2020“: filmų programa

„Skalvijos“ kino centre (A. Goštauto g. 2) ir Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus kieme (Vilniaus g. 41)

Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje pristatoma paroda „Laisvas kinas: 1990–2020“ vyks iki birželio 27 dienos. Ją papildys vasaros kino peržiūrų programa, tad užsivėrus parodai pažintis su Lietuvos nepriklausomybės kinu tęsis ir toliau – žiūrovų laukia svarbiausi Lietuvos kino kūrėjų darbai.

www.ltmkm.lt, www.skalvija.lt

Modesto Endriuškos nuotr.

Birželis–rugpjūtis

Požeminės vaizdo struktūros

Požeminės perėjos Konstitucijos pr.,
Laisvės pr., Pilaitės pr.

Vilniaus miesto teatras „Meno ir mokslo laboratorija“ (MMLAB) kartu su „Urbanistinių draustinių“ pristato instaliacijas trijose miesto požeminėse perėjose. Pirmoji, Laisvės prospekte atsivėrusi gegužės pradžioje, nagrinėja žmogaus ir technologijų sąsajas. Vaizdo instaliacijos šioje perėjoje papildo specialiai sukurtas audiogidas. Kitos dvi instaliacijos palies kosmoso ir santykio su gamta temas.

www.mmlaboratorija.lt

Birželis–rugsėjis

Cornelios Gurlitt paroda „Kitokia Gurlitt“

Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus,
Naugarduko g. 10/2

Vokiečių ekspresionistės Cornelios Gurlitt, Pirmojo pasaulinio karo metais tarnavusios medicinos seserimi Kaizerio armijoje Vilniuje, kūrybos parodoje pristatomi 34 darbai iš garsiosios „Gurlittų lobio“ kolekcijos, daugiau nei 70 metų slėptos viename Miuncheno bute. Didžioji dalis kūrinių, kurie buvo išslapstyti ir rinkti Hitlerio muziejui, pirmą kartą rodomi viešai.

www.jmuseum.lt

Birželio 7–liepos 4 d.

Donato Pirštelio tapybos paroda „Aletheia“

AP galerija, Polocko g. 10

Po daugiau nei 20 metų pertraukos kino industrijoje pripažinimą pelnęs menininkas grįžta prie savo pirminės profesijos – tapybos ir pristato didelio formato piešinių parodą. Ekspresyviuose, dramatiškuose kūriniuose persipins graikų mitai su šiuolaikinio žmogaus vidiniais išgyvenimais.

www.apgalerija.lt

Nuo birželio 10 d.

Renginių ciklas

MMLAB erdvė, Vokiečių g. 13A

Vokiečių gatvės kiemelyje įsikūrusioje MMLAB erdvėje atsivers vasaros scena, kurioje kiekvieną vasaros ketvirtadienį savo darbus pristatys jaunieji teatro kūrėjai. Nuo spektaklių iki pjesių skaitymų, instaliacijų ir filmų peržiūrų – siekiama kurti alternatyvią, įvairius scenos reiškinius pristatančią erdvę.

www.mmlaboratorija.lt

Birželio 15–liepos 10 d.

Monikos Radžiūnaitės tapybos paroda „Apstybės“

Pamėnkalnio galerija, Pamėnkalnio g. 1

Tapybos darbų ciklo „Apstybės“ esminė problema sukasi aplink Šv. Augustino ir Šv. Tomo Akviniečio disputą dėl grožio. Tapytoja imasi tarpininko vaidmens. Svarbiausiu uždaviniu tampa ciklo kūrimo tęstinumas, tolesnis meninio tyrimo atlikimas ir žinių tobulinimas, kurio rezultatas – paroda, pristatanti viduramžių kultūros ir vizualinės tradicijos estetiką bei jų įsiliejimą į šiuos laikus, aktualumą dabarčiai. Lankymas – nemokamas.

www.dsgalerija.lt

Birželio 29–rugpjūčio 31 d.

Kristupo festivalis

Įvairios vietos

Programą geriausiai atspindi festivalio moto: „Visi žanrai geri, išskyrus nuobodžius“. Renginyje skamba ne tik klasikinės muzikos šedevrai, bet ir džiazas, eksperimentiniai projektai, tradiciniai ciklai. Šiemet festivalis vyks jau 27-ąjį kartą.

www.kristupofestivalis.lt

Kristupo festivalio nuotr.

Liepos 1–30 d.

Tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“

Įvairios vietos

Festivalio organizatoriai šiemet rengia ypatingą programą: daugiau nei 40 šokio spektaklių, svečiai iš Portugalijos, Liuksemburgo, Vokietijos, Čekijos ir kitų šalių. Žiūrovų laukia šokio patirtis virtualioje realybėje, pasirodymų aikštelės muziejuose, netikėtose erdvėse lauke ir net miegamuosiuose Vilniaus rajonuose.

www.newbalticdance.lt

Liepos 8–11 d.

Tarptautinis gatvės teatro festivalis „SPOT“

Įvairios vietos

Šiemet festivalis pristatys ne tik plačią užsienio gatvės teatro programą, bet ir kvies labiau panagrinėti judėjimo mieste temą, skatins susimąstyti ir atrasti naujas judėjimo formas bei galimybes. Festivalio atidarymo dieną, liepos 8-ąją, įvairaus judėjimo atstovai rinksis ir į vilniečiams skirtą interaktyvią diskusiją-žaidimą, kuri nagrinės judėjimo tendencijas ir iššūkius mieste. Renginiai – nemokami.

www.menuspaustuve.lt

Liepos 13–rugpjūčio 26 d.

Kino peržiūrų ciklas „Gilos upės tyliai plaukia“

Dešinioji Neries krantinė po Liubarto tiltu

Antrą kartą vykstantis vasaros kino peržiūrų ciklas po atviru dangumi sujungia dešimt nekomercinio kino lauke veikiančių organizacijų, kurios pristato specialiai parinktus filmus. Šių metų programoje laukia kino klasikos, eksperimentinio kino ir videomeno seansai, susitikimai su kino kūrėjais, kritikais ir tyrėjais. Renginiai – nemokami.

www.menoavilys.org

Liepos 16–spalio 6 d.

Paroda „Aniceta, Stasys, Teresė, Jonas, Janė, Petras, Mykolas, Uršulė, Anupras ir kiti. Čiabuvių pasakojimai“

**Nacionalinė dailės galerija,
Konstitucijos pr. 22**

Didžiojoje NDG vasaros parodoje svarstomos Lietuvos reprezentacijos, identiteto konstravimo, savęs suvokimo temos ir šiandien vis dar aktualios klišės, atsispindinčios didmiesčių ir mažesnių miestelių gyventojų kasdienybėje. Fotografijų, unikalių artefaktų, garso įrašų gausią ekspoziciją lydės plati renginių (kūrybinių dirbtuvių, instaliacijų) programa.

www.ndg.lt

Audriaus Dzimdivičiaus nuotr.

Rugpjūčio 13–15 d. Vilniaus šviesų festivalis

Įvairios vietos

Vilniaus šviesų festivalis – sostinės gimtadienio šventė. Jos metu miestas virsta šviesos meno galerija po atviru dangumi. Šiuolaikinis menas, šviesos instaliacijos, videoprojekcijos ir kitokie kūrybiniai sprendimai apipavidalina Vilniaus gatves, skverus bei architektūrinius objektus. Renginys – nemokamas.

www.lightfestival.lt

Liepos 17 d. Gatvės muzikos diena

Įvairios vietos

Šiomet laukia ypatinga jubiliejinė 15-oji gatvės muzikos diena. Šventė, kai visi mokantys ir norintys išeina groti gatvėse, skveruose, aikštėse ar net viešajame transporte! Liepos 17 dieną miesto gatvės paskės įvairios muzikos garsuose, o šventės žiūrovai mėgausis muzikantų kuriamais pasirodymais. Renginys – nemokamas.

www.gmd.lt

Istorijos

Iki gruodžio 31 d. Atnaujinta ir papildyta ekspozicija „Nuo titnago iki parako“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja,
Bokšto g. 20

Titnagą keičia plienas su paraku, lanką – arkebuza, smūgį – šūvis, o žvėrį taikiklyje – žmogus. Šie kertiniai pokyčiai praskleidžia 10 tūkstančių metų trukusios ginkluotės evoliucijos uždangą. Vilniaus bastėjoje lankytojų laukia iš daugybės mažų istorijų susidėsiantis pasakojimas apie ginklus bėgant amžiams.

www.lnm.lt

Iki 2022 m. kovo mėn.

Paroda „Ką slepia sarkofagas?“

Istorijų namai, Kosciuškos g. 3

Parodoje lankytojas turi išskirtinę galimybę pamatyti visas Lietuvos muziejuose saugomas mumijas ir sarkofagus po vienu stogu. Parodos autoriai pristato, kaip kito mumijų tyrimų samprata ir jų rezultatai nuo kolekcionavimo idėjos XIX amžiuje, pirmųjų mokslinių ekspedicijų XX amžiuje iki dabar – kai tūkstančių metų senumo paslaptys išaiškinamos šiuolaikinėmis technologijomis.

www.lnm.lt

Nuo birželio 17 d.

Vilniaus kalbančių skulptūrų naujas sezonas

Ivairios vietos

MO muziejus prakalbino skulptūras, kuriose įkūnytos svarbios lietuvių istorinės asmenybės, kitų tautų atstovai, atspindintys Vilnių kaip multikultūrinį miestą, ir fikciniai personažai – pasakojimo apie Vilniaus miestą dalis. Skambučio metu klausytojai gali pažinti skulptūrose įamžintas asmenybes ar personažus, drauge – kultūrinį, istorinį ir architektūrinį Vilniaus paveldą, prisiminti miesto istoriją.

www.mo.lt

Architektūra

Liepos 3–4 d.

„Open House Vilnius“

Ivairios vietos

Septintą kartą vyksiantis atviros architektūros savaitgalis vilniečiams bei miesto svečiams atvers ne visuomet prieinamų Vilniaus pastatų, pasižyminčių architektūros išskirtinumu ir svarba miestui, duris. Šių metų tema „Architektūra yra jausmas“ kvies pažinti architektūrą per jausmų prizmę. Renginys – nemokamas.

www.openhousevilnius.lt

Gamtos mokslai

Liepos 30 d.

Šikšnosparnių naktis

Verkių regioninis parkas

Kasmečiame renginyje laukia 2,5 val. trukmės žygis Verkių dvaro sodybos teritorijoje, kur pamatysite dirbtines šikšnosparnių buveines, sužinosite apie teritorijos svarbą saugomoms rūšims, įskaitant itin retas šikšnosparnių rūšis. Naudojant specialią įrangą bus galima išgirsti skraidančių šikšnosparnių skleidžiamus garsus.

www.pavilniai-verkiai.lt

Literatūra

Birželio–rugsėjo mėn.

#VilniusSkaito skaitykla po atviru dangumi

Lukiškių aikštė

Ketvirtai vasarai į Lukiškių aikštę sugrįžusioje skaitykloje #VilniusSkaito bus galima ne tik paskaityti įvairios, ekspertų atrinktos, leidyklų padovanotos naujausios literatūros, bet ir dalyvauti įvairiuose renginiuose po atviru dangumi. Skaitykla dirba kasdien 11–21 val. Renginiai – nemokami.

„Facebook“: Vilnius skaito

Vaikų ugdymas

Birželio 6–lapkričio 7 d.

Paroda vaikams „Ežeras pilnas žvaigždžių“

MO muziejus, Pylimo g. 17

MO kviečia vaikus drąsiai nerti į meno pažinimą: patiems kurti, išbandyti ir atrasti. Šiai parodai kūriniai iš MO kolekcijos specialiai kuriami interaktyvūs objektai, kurie leis įdėmiau ir kūrybingiau pažvelgti į meno darbus, vaikų lauks žaidimai, interakcijos, įvairios galimybės pažinti ir patirti.

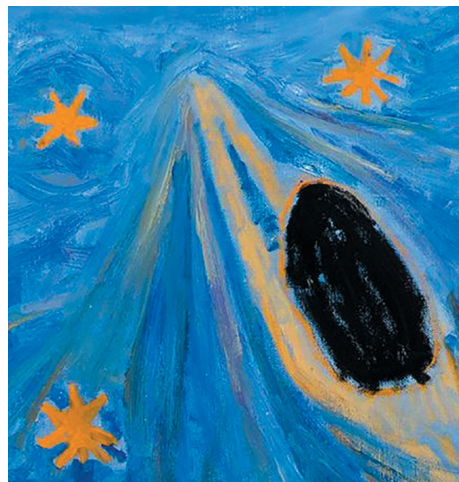
www.mo.lt

Daugiau

www.vilnius-events.lt

Dėl epidemiologinės situacijos renginiai gali neįvykti arba jų data ir laikas gali keistis.

MO muziejaus nuotr.

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

www.neakivaizdinisvilnius.lt

FB: Neakivaizdinisvilnius

IG: neakivaizdinis_vilnius

Leidiny s apie mažia u atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAI: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Andrius Pavelko, Gabija Stašinskaitė, Laura Misiūnaitė, Miglė Kolinytė, Povilas Andrius Stepavičius, Rūta Giniūnaitė, Virginija Sližauskaitė, Živilė Jankutė

VIRŠELIS: Igno Nefo nuotr.

TURINIO REDAKTORĖ: Aukšė Podolskytė

DIZAINAS: FOLK

TIRAŽAS: 12 000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X